

CELVEDIS

CILVĒKIEM AR RETĀM SLIMĪBĀM

LATVIJAS RETO SLIMĪBU
ALIANSE

Informatīvs materiāls par cilvēku ar retām
slimībām veselības un sociālo aprūpi

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

Projekts tiek līdzfinansēts
Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta
Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros.
Par materiāla saturu atbild Latvijas Reto slimību alianse.

ISBN 978-9934-23-174-2

Autores: Ieva Plūme, Baiba Ziemele, Inese Lediņa
Salikums: R.Lukovska-Pilvere

Latvijas Reto slimību alianse, 2020.

Kas ir reta slimība?.....	4
Ja jums ir aizdomas par retu slimību.....	5
Reto slimību kabinetu.....	6
Veselības aprūpe.....	10
Zāles jūsu slimībai.....	13
Tehniskie palīgīdzekļi.....	17
Rehabilitācija.....	18
Sociālie pabalsti un pakalpojumi.....	20
Sociālie pabalsti un pakalpojumi Rīgas iedzīvotājiem.....	23
Paliatīvā aprūpe.....	25
Klīniskie pētījumi.....	27
Ārstniecības riska fonds.....	29
Veselības pakalpojumi Eiropas Savienībā.....	31
Praktiski padomi ārstniecības pakalpojumu saņemšanai ārzemēs.....	35
Nevalstisko organizāciju atbalsts.....	37
Kur meklēt informāciju?.....	39

Saīsinājumi

BKUS	Bērnu klīniskā universitātes slimnīca
ES	Eiropas Savienība
LRSA	Latvijas Reto slimību alianse
NVD	Nacionālais veselības dienests
PSKUS	Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca
RAKUS	Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
RSKC	Reto slimību koordinācijas centrs
SIVA	Sociālās integrācijas valsts aģentūra
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
VI	Veselības inspekcija
ZVA	Zāļu valsts aģentūra

Šajā Ceļvedī apkopotā informācija noderēs, ja jūs vai jūsu tuvinieks ir saskāries ar retu slimību. Informatīvais materiāls iepazīstina ar veselības un sociālās aprūpes iespējām, palīdz izprast jūsu tiesības saņemt kvalitatīvus pakalpojumus un atbalstu.

KAS IR RETA SLIMĪBA?

Reta slimība ir dzīvību apdraudoša vai hroniski novājinājoša slimība, kas skar salīdzinoši maz cilvēku. Cilvēkiem ar retu slimību ir nepieciešama īpaša aprūpe un sociālais atbalsts. Par retām uzskata slimības, ar kurām slimo ne vairāk kā pieci no 10 tūkstošiem cilvēku. Mēdz būt īpaši retas slimības, kas ir tikai dažiem cilvēkiem pasaulē. Slimība vienā reģionā var būt reta, bet citā – bieži izplatīta. Piemēram, tuberkuloze ir salīdzinoši bieži sastopama Latvijā, taču Rietumeiropā to pieskaita retām slimībām.

Līdz šim pasaulē klīniski ir atklātas 6172 retās slimības.¹ Kopumā ar tām slimo vairāk nekā 30 miljoni ES iedzīvotāju. Pamatojoties uz statistikas datiem, Latvijā aptuveni 140–160 tūkstošus iedzīvotāju kādā dzīves posmā var skart reta slimība.

Reta slimība
Ultrareta slimība

ne vairāk kā 5 no 10 000 iedzīvotāju
ne vairāk kā 1 no 100 000 iedzīvotāju

Retas slimības var būt ļoti dažādas, tajā skaitā reti sastopamas infekcijas, autoimūnās, sirds un plaušu slimības, reti ļaundabīgie audzēji. Daudzu šo slimību cēloņi nav zināmi. Tās var skart cilvēku jebkurā vecumā – bērnu vai pieaugušo – neatkarīgi no dzimuma, sociālā stāvokļa un valsts, kurā dzīvo. Aptuveni 75% reto slimību skar bērnus.

Daļu šo slimību simptomu var novērst, lietojot zāles, atsevišķos gadījumos – lietojot atbilstošu medicīnisko pārtiku. Dažas retās slimības ir dzīvību apdraudošas un smagas, ar citām iespējams sadzīvot visu mūžu, saņemot piemērotu veselības un sociālo aprūpi. Lielu daļu reto slimību nevar izārstēt, tāpēc pacienta un viņa ārstu uzdevums ir uzlabot pacienta dzīves kvalitāti.

¹ Nguengang Wakap, S., Lambert, D.M., Olry, A. et al. Estimating cumulative point prevalence of rare diseases: analysis of the Orphanet database. Eur J Hum Genet 28, 165–173 (2020). Sk.: <https://doi.org/10.1038/s41431-019-0508-0>

Retās slimības Latvijā

Pārlicināties, vai diagnoze ir reta, var reto slimību katalogā: www.orpha.net. Vietnē www.orpha.net/national/LV-LV/ ir informācija par retajām slimībām, orfānām zālēm, ekspertīzes centriem un Reto slimību plānu. Lietderīga informācija atrodama Latvijas Reto slimību alianses vietnē www.retasslimibas.lv.

Šobrīd visvairāk apzinātās un reģistrētās retās slimības Latvijā (alfabēta secībā):

- Amiotrofā laterālā skleroze (ALS)
- Cistiskā fibroze
- Dauna sindroms
- Dišēna muskuļu distrofija
- Fabri slimība
- Fenilketonūrija
- Hantingtona slimība
- Hemofilija
- Iedzimta ptoze, iedzimta katarakta, iedzimta glaukoma
- Juvenils idiopātisks artrīts
- Neurofibromatoze
- Nieru policistoze
- *Osteogenesis Imperfecta* (OI, trauslo kaulu slimība)
- Polidaktilija
- Plaušu hipertensija
- Sistēmiskā sarkanā vilkēde (*lupus*)
- Spinālā muskuļu atrofija (SMA)
- Villebranda slimība
- Vilsona slimība

JA JUMS IR AIZDOMAS PAR RETU SLIMĪBU

Ne visas retās slimības ir plaši zināmas un tiek savlaicīgi diagnosticētas un ārstētas. Slimības simptomi un cilvēku veselības stāvoklis var krasi atšķirties pat vienas retās slimības ietvaros. Reto slimību diagnostika ir laikietilpīga visā pasaulē, jo to izpausmes var būt līdzīgas bieži sastopamām slimībām. Precīza diagnoze ir liels izaicinājums, ar ko bieži saskaras ārsti, reto slimību pacienti un viņu tuvinieki. Slimības simptomi var izpausties lēnām un pakāpeniski. Tāpēc retas slimības diagnostika var ilgt no viena līdz pat vairākiem gadiem. Kādā pētījumā secināts, ka reto slimību diagnostika vidēji aizņem 5-6 gadus.²

Neziņa par to, kas ar jums notiek, var radīt dažādas emocijas – trauksmi, vainu, skumjas, sāpes un dusmas. Svarīgi, lai jau pašā sākumā jums ir kāds atbalstošs cilvēks, ar ko aprunāties un kuram uzticēties, piemēram, tuvinieks, draugs vai speciālists.

Buklets “Kā sadzīvot ar slimību” palīdzēs saprast, kas notiek ar jūsu un jūsu tuvinieku izjūtām un noskaņojumu. Buklets pieejams šeit: www.retasslimibas.lv/pacientiem/

² Austin, Christopher P et al. “Future of Rare Diseases Research 2017-2027: An IRDiRC Perspective.”Clinical and translational science vol. 11,1 (2018): 21-27. doi:10.1111/cts.12500.

Diagnostika

Parasti pacients ar sūdzībām par veselību vēršas pie ģimenes ārsta. Ģimenes ārsts veic primāru izmeklēšanu. Atkarībā no sūdzību rakstura un izmeklējumu rezultātiem pacientu nosūta pie ārsta speciālista, jo tikai speciālists var noteikt precīzu diagnozi.

Pirms vizītes pie ārsta uzrakstiet jūsu sūdzības un interesējošos jautājumus! Svarīgāko, ko ārsts saka, pierakstiet. Tas palīdzēs atcerēties ārsta sacīto un plānot turpmāko rīcību veselības uzlabošanai.

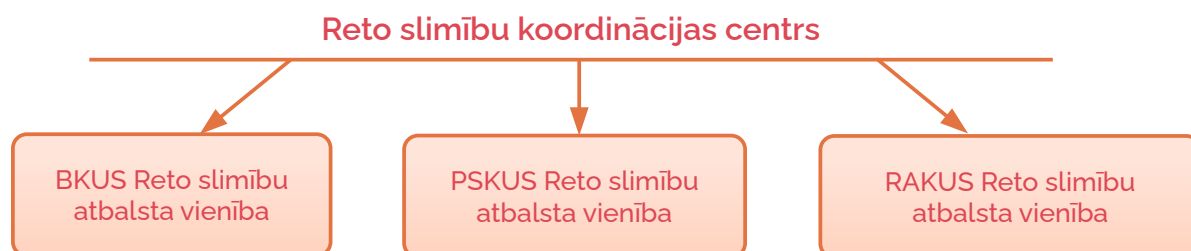
Svarīgi ir uzticēties speciālistam un izstāstīt visas sūdzības, pat ja kāda no tām nešķiet pieminēšanas vērta. Tas, kas jums šķiet nesvarīgs, speciālistam var būt nozīmīgs solis diagnozes noteikšanā. Ņemot vērā iespējamo diagnozi, speciālists nosūta uz izmeklējumiem. Retas slimības bieži vien skar dažādu orgānu sistēmas. Tāpēc slimības diagnostikā iesaista arī citu jomu medicīnas speciālistus.

Pacietība un neatlaidība būs jūsu labākais ierocis diagnozes noteikšanai.

Nereti speciālists nozīmē konsultāciju pie ārsta ģenētiķa, kas izvērtē ģimenes ciltskoku un veselības stāvokli. Vadoties pēc indikācijām, speciālists lemj par turpmāko izmeklēšanas taktiku. Ja diagnozi iespējams apstiprināt ar molekulāri ģenētiskiem izmeklējumiem, ko valsts apmaksā bērniem un pieaugušajiem, tad rīko ārstu ģenētiķu konsiliju. Tas lemj, kāda veida un apjoma ģenētiskais izmeklējums ir nepieciešams. Ja pēc ģenētisko analīžu rezultāta diagnoze neapstiprinās vai tā ir neskaidra, izmeklēšana turpinās.

Kad jūsu retās slimības diagnoze ir noskaidrota, jāplāno iespējamā simptomātiskā vai specifiskā ārstēšana un aprūpe. Tāpēc jums būs nepieciešama regulāra novērošana pie speciālistiem.

RETO SLIMĪBU KABINETI

Reto slimību koordinācijas centrs (RSKC) koordinē reto slimību kabinetu darbu, apkopo datus par reto slimību pacientiem, nodrošina veselības aprūpes pakalpojumus cilvēkiem ar retām slimībām.

Kontakti

Reto slimību koordinācijas centra un atbalsta vienību koordinatori informēs jūs par pakalpojumiem un atbildēs uz citiem interesējošiem jautājumiem:

BKUS koordinators

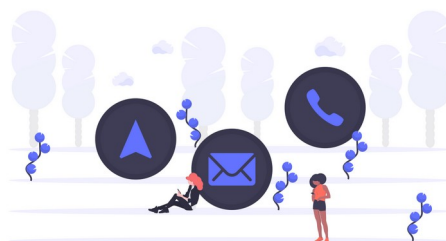
darba dienās 9:00–16:00, tālr. 25680056
e-pasts: retasslimibas@bkus.lv.

PSKUS koordinators

darba dienās 9:00–16:00, tālr. 26512606
e-pasts: retasslimibas@stradini.lv.

RAKUS koordinators

darba dienās 9:00–15:00, tālr. 67042537
e-pasts: retasslimibas@aslimnica.lv.

Speciālistu konsultācijas

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

Pieteikšanās: 67514618, darba dienās 8.00–16.00

Internists ar kompetenci retajās slimībās

Individuāls aprūpes un dinamiskās novērošanas plāns pieaugušam pacientam, ņemot vērā pacienta pamatslimību un specifiskās vajadzības (speciālistu konsultācijas, izmeklējumus).

Izmaksas: Pacienta līdzmaksājums, izņemot pacientu grupas, kas no tā atbrīvotas.

Pediātrs ar kompetenci retajās slimībās

Individuālās aprūpes un dinamiskās novērošanas plāns bērnam, ņemot vērā pacienta pamatslimību un specifiskās vajadzības (speciālistu konsultācijas, izmeklējumus).

Izmaksas: Valsts apmaksāta konsultācija.

Uztura speciālists

Konsultācijas, izstrādā piemērotu uztura modeli, ņemot vērā pacienta veselības aprūpes vajadzības.

Izmaksas: Valsts apmaksāta konsultācija.

Klīniskais psihologs

Individuālas vai ģimenes konsultācijas, krīzes intervence. Psiholoģiskā izvērtēšana.

Organizē psiholoģiskā atbalsta grupas noteiktu diagnožu grupu pacientiem atkarībā no pieprasījuma.

Izmaksas: Valsts apmaksāta konsultācija.

Paula Stradiņa Kliniskā universitātes slimnīca

Internists ar kompetenci retajās slimībās

Pieteikšanās: 67069280, darba dienās 8.00–19.00

Individuāls aprūpes un dinamiskās novērošanas plāns pieaugušam pacientam, ņemot vērā pacienta pamatslimību un specifiskās vajadzības (speciālistu konsultācijas, izmeklējumus).

Izmaksas: Pacienta līdzmaksājums, izņemot pacientu grupas, kas no tā atbrīvotas.

Psihologs

Pieteikšanās: 67069791, darba dienās 8.00–16.00

Individuālas konsultācijas, praktiskas grupu nodarbības.

Izmaksas: Valsts apmaksāta konsultācija.

Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca

Internists ar kompetenci retajās slimībās

Pieteikšanās: 67000610, darba dienās 8.00–17.00

Individuāls aprūpes un dinamiskās novērošanas plāns pieaugušam pacientam, ņemot vērā pacienta pamatslimību un specifiskās vajadzības (speciālistu konsultācijas, izmeklējumus).

Izmaksas: Pacienta līdzmaksājums, izņemot pacientu grupas, kas no tā atbrīvotas.

Uz šīm konsultācijām vajadzīgs viens no šiem dokumentiem:
Ģimenes ārsta nosūtījums ar norādītu retās slimības (ORPHA) kodu
Speciālista nosūtījums ar norādītu retās slimības (ORPHA) kodu
Reto slimību pacienta karte

Reto slimību pacienta karte

Reto slimību pacienta karte ir jūsu brīvprātīga izvēle un nav obligāta. To izsniedz bez maksas.

Ja **pacientam** ir Reto slimību karte:

- nevajag nosūtījumu, lai ambulatori apmeklētu valsts apmaksātas pediatra, uztura speciālista, internista un psihologa konsultācijas Reto slimību kabinetos;

- prioritāra veselības aprūpe (nepilngadīgiem pacientiem pie atsevišķiem speciālistiem saskaņā ar RSKC speciālista norādēm);
- apliecinājums, ka pacients ir reģistrēts Reto slimību reģistrā.

Ja **speciālists** redz pacientu ar reto slimību karti:

- iespēja atpazīt reto slimību pacientu, ja nav citas medicīniskās dokumentācijas;
- iespēja piemērot paaugstināta tarifa manipulācijas kodu, konsultējot šo pacientu;
- apliecinājums, ka pacients ir reģistrēts Reto slimību reģistrā.

Pieteikums Reto slimību pacienta kartes saņemšanai atrodams BKUS mājas lapas Reto slimību koordinācijas centra sadaļā “Noderīgi pacientiem” – “Kā saņemt Reto slimību pacientu ID karti”.

Lūdzam pieteikumu aizpildīt kopā ar ģimenes ārstu vai ārstu speciālistu, kuram ir informācija par jūsu diagnozi un ieteiktajām rekomendācijām! Pieteikumā jānorāda specifiska informācija (precīzi diagnožu kodi, veselības ierobežojumi u.tml.).

Aizpildītu un parakstītu pieteikumu ar pacienta vai pacienta pārstāvja un speciālista parakstu iesniedz RSKC vai kādā no klīnisko slimnīcu atbalsta vienībām. RSKC pārbauda pacienta datus un organizē kartes drukāšanu. Kad karte ir gatava, pacientu par to informē. Karti var saņemt izvēlētajā Reto slimību kabinetā – BKUS, PSKUS vai RAKUS.

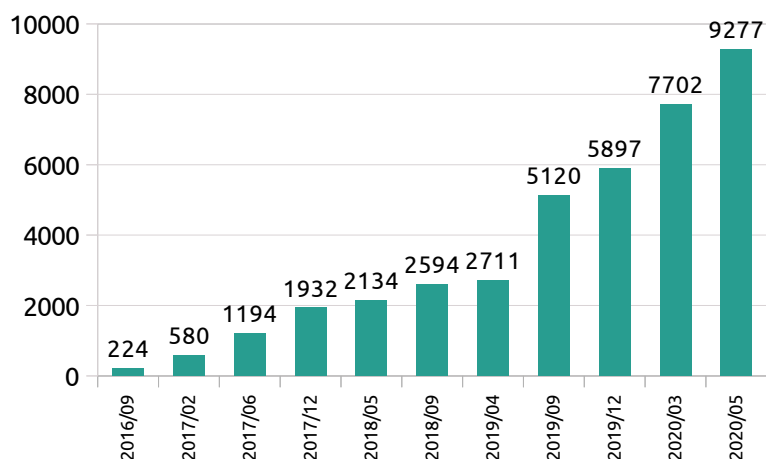
Reto slimību reģistrs

Reto slimību pacientu reģistrē speciālists, aizpildot veidlapu “Karte pacientam ar iedzimtām anomālijām” un norādot prasītos datus, t.sk. diagnožu kodus – starptautisko slimības klasifikācijas jeb SSK-10 kodu un retās slimības jeb ORPHA kodu.

Šo veidlapu speciālists iesniedz Reto slimību koordinācijas centrā BKUS, kas ievada datus reto slimību reģistrā. Reto slimību reģistru uztur SPKC.

2020. gada maijā Latvijā bija reģistrēti 9277 reto slimību pacienti, t.sk. nedzīvi dzimušie bērni, kuriem apstiprinātas retas anomālijas un patoloģijas. Reto slimību reģistrs ar katru gadu papildinās, jo ārsti un pacienti ir labāk informēti par valstī noteikto kārtību šajā jomā.

Reģistrēto reto slimību pacientu skaits Latvijā (2016–2020)

Avots: Slimību profilakses un kontroles centrs³

VESELĪBAS APRŪPE

Apstiprināta retās slimības diagnoze ļauj prognozēt slimības izpausmes un gaitu. Cilvēkiem ar retu slimību veselības stāvoklis var būt sarežģīts un nepieciešama regulāra palīdzība mājās un ārpus tās (pārvietošanās, higiēna, ēst gatavošana, zāļu lietošana). Taču ir reto slimību pacienti, kas bez ierobežojumiem veic ikdienas pienākumus un strādā algotu darbu.

Neatkarīgi no slimības gaitas visiem reto slimību pacientiem vajadzīga veselības aprūpe un regulāra novērošana pie speciālistiem:

- ģimenes ārsta;
- ārsta speciālista/multidisciplināras aprūpes komandas;
- pediatra/internista ar kompetenci retajās slimībās.

Ģimenes ārsts

Ģimenes ārsts īsteno dinamisko novērošanu, balstoties uz ārstu speciālistu rekomendācijām, piesaista citus vajadzīgos speciālistus un veic nepieciešamos izmeklējumus. Ģimenes ārsta priekšrocības ir pieeja pacienta slimības vēsturei ilgtermiņā, personalizēta attieksme un viegla pieejamība. Svarīgi, lai ģimenes ārsts būtu sasniedzams jūsu dzīvesvietas tuvumā un nepieciešamības gadījumā varētu jūs apmeklēt mājās.

Kad var saņemt veselības aprūpi mājās?

Ja funkcionālo ierobežojumu dēļ nevarat ierasties ārstniecības iestādē, ambulatoros veselības aprūpes pakalpojumus jums var sniegt mājās, un tie pieejami:

3 SPKC dati uz 28.05.2020.

- cilvēkiem ar hroniskām slimībām un pārvietošanās traucējumiem medicīnisku iemeslu dēļ līdz 30 dienām vienai epizodei (izņēmumu gadījumos ilgāk);
- pēc izrakstīšanas no slimnīcas vai dienas stacionāra pēc operācijām līdz 10 dienām vai ilgāk, pamatojoties uz situācijas izvērtēšanu;
- cilvēkiem, kuriem trīs mēnešu laikā pēc slimības sākuma vajadzīga rehabilitācija cerebrovaskulāru slimību gadījumā līdz 60 dienām (diagnozēm atbilstoši SSK-10 I60, I61, I63, I64, I69);
- bērniem, kas ir BKUS Paliatīvās aprūpes kabineta uzskaitē rehabilitācija līdz 60 dienām;
- cilvēkiem, kas turpina rehabilitāciju ar NRC “Vaivari” nosūtījumu pēc muguras smadzeņu bojājumu izraisītām sekām ne ilgāk par 6 mēnešiem.

Lai saņemtu medicīniskos pakalpojumus mājās, ģimenes ārsts vai ārstniecības iestāde izsniedz nosūtījumu, kurā norāda:

- diagnozi, kuras dēļ nepieciešama aprūpe mājās;
- diagnozi, kuras dēļ ir pārvietošanās traucējumi;
- norādījumus par aprūpi mājās un medikamentu lietošanu;
- laika posmu, kurā jāsniedz pakalpojumi;
- rehabilitācijas saņemšanai – medicīniskās rehabilitācijas plāns.

Veselības aprūpes pakalpojumus mājās sniedz sertificēta medmāsa vai ārsta palīgs (feldšeris). Medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus sniedz sertificēts fizioterapeits, ergoterapeits vai audiologopēds.

Kādus pakalpojumus var saņemt mājās?

- laboratorisko izmeklējumu ņemšana un nogādāšana laboratorijā;
- pacienta un viņa tuvinieku izglītošana un apmācība par veselības veicināšanu un pacienta aprūpi;
- medikamentu ievadīšana (injekcijas ādā, zemādā, intravenozi);
- mākslīgās atveres (stomas) aprūpe, izglītošana un apmācība aprūpē;
- ādas bojājumu aprūpe;
- urīna ilgkatetra maiņa un aprūpe;
- rehabilitācijas pakalpojumi;
- enterāla barošana caur zondi;
- vitālo rādītāju kontrole;
- parenterāla barošana caur zondi;
- klizma.

Informācija par ārstniecības iestādēm, kas sniedz valsts apmaksātu veselības aprūpi mājās, norādīta NVD interneta vietnes www.vmnvd.gov.lv sadaļā “Līgumpartneriem” – “Ambulatorie pakalpojumi” – “Veselības aprūpe mājās”.

Ārsts speciālists

Jūsu dinamisko novērošanu veic ārsts speciālists. Speciālistam parasti ir padziļinātas zināšanas par konkrētu reto slimību, diagnostikas un ārstēšanas iespējām, slimības

starptautiskajām ārstēšanas vadlīnijām un jaunumiem šajā jomā. Ārsts speciālists pārzina attiecīgo slimības jomu profesionālā ziņā, var konsultēties ar kolēģiem Latvijā un ārvalstīs, vērsties pie citiem kolēģiem ar specializāciju jūsu slimībā. Jums ir tiesības uz otra speciālista viedokli, ja ir šaubas par diagnostiku, ārstēšanas veidu u.c.

Pediātrs/internists

Pediātrs/internists ar kompetenci retajās slimībās izstrādā individuālu aprūpes plānu, seko tam, piesaista nepieciešamos speciālistus, veic izmeklējumus un var kļūt par jūsu vai jūsu bērna ilgtermiņa aprūpes ārstu. Pediātrs/internists ar kompetenci retajās slimībās konsultē Rīgā. Internisti pieejami BKUS, PSKUS, RAKUS, pediātrs konsultē BKUS.

Uztura speciālists

Uztura speciālists ir multidisciplināras komandas dalībnieks un parasti strādā ar pacientiem, kuriem ir iedzimtas vielmaiņas slimības un ģenētiskas slimības, kuru norisi var ietekmēt ar uzturu, kā arī ar pacientiem, kuriem vajadzīga specifiska diēta. Uztura speciālists konsultē arī pārmērīga vai nepietiekoša svara un augšanas traucējumu gadījumos.

Pareizi izvēlēts uzturs ir būtisks jūsu dzīves kvalitātei un veselības stāvokļa uzlabošanai.

Klīniskais psihologs

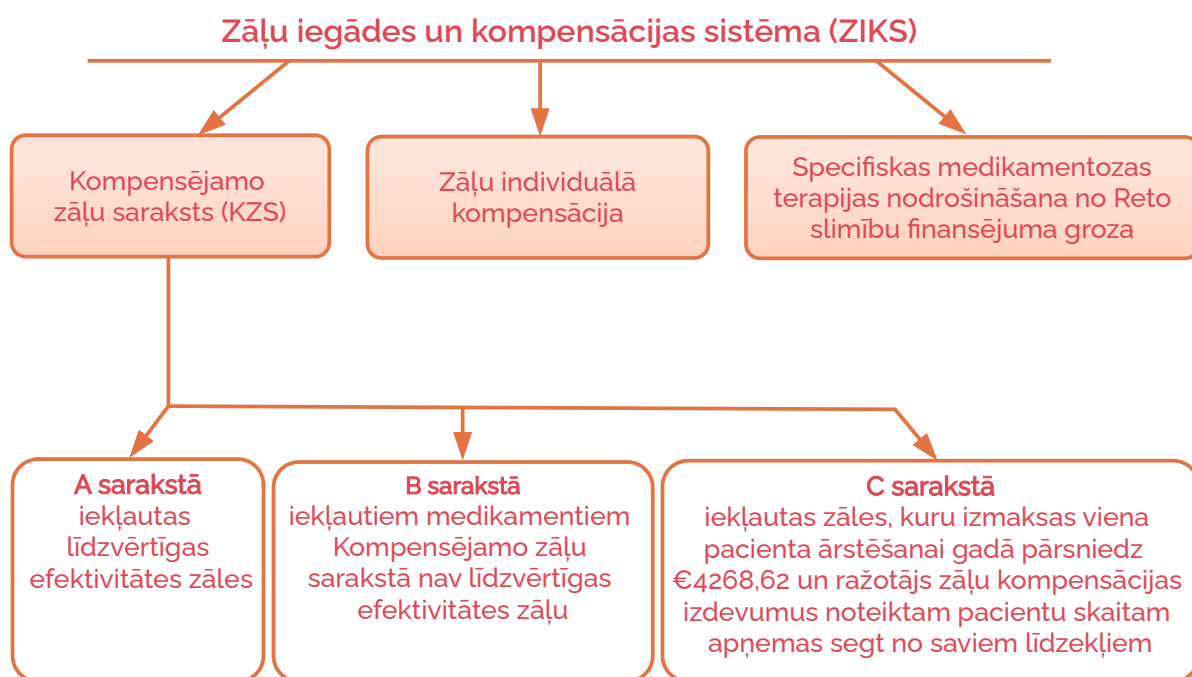
Šis speciālists konsultē reto slimību pacientus psiholoģisku, emocionālu, uzvedības grūtību gadījumos, sniedz ilgstošu atbalstu jums un jūsu ģimenei, veic krīzes intervenci emocionālās krīzes situācijās, t.sk. grūtniecēm, ja vēl nedzimušajam bērniņam ir diagnosticēta reta slimība. Jūs un jūsu ģimenes locekļi var vērsties pie klīniskā psihologa nomāktības un trauksmes gadījumā, arī tad, kad jums ir tikko konstatēta reta slimība un jūs izjūtat apjukumu, šoku un neziņu par nākotni.

Uzraudzības komandas

BKUS neiromuskulāro slimību pacientiem ar spinālo muskuļu atrofiju un Dišēna muskuļu distrofiju darbojas uzraudzības programmas, kuru ietvaros ik pēc noteikta laika tiek organizētas pacientu veselības un funkcionālā stāvokļa pārbaudes. Mēdz būt vienas dienas uzraudzības programmas un vairāku dienu programmas stacionārā vai ambulatori, kad pacientam ir iespēja apmeklēt nepieciešamos speciālistus. Šīs programmas dod iespēju pacientiem iegūt slēdzienu par savu veselības stāvokli, kā arī iepazīties un veidot kontaktus ar citiem pacientiem. Šo programmu apjoms un iesaistīto pacientu izlase ir atkarīga no konkrētās diagnozes, pieejamajiem resursiem un pieprasījuma.

Precīzāku informāciju par aktuālām uzraudzības programmām var uzzināt, zvanot Reto slimību koordinatoriem – kontaktus sk. Ceļveža 7. lpp.

ZĀLES JŪSU SLIMĪBAI

Kompensējamo zāļu saraksts (KZS)

Valsts apmaksā 100%, 75% vai 50% apmērā zāles un medicīniskās ierīces, kas iekļautas Kompensējamo zāļu sarakstā. Lai medikaments būtu apmaksāts šī saraksta ietvaros, jūsu diagnozei jābūt atbilstošos normatīvos aktos un ārstiem jāievēro konkrēto zāļu izrakstīšanas nosacījumi.

Sarakstos iekļauj terapeitiski un izmaksu efektīvas zāles, kas atbilst starptautiskām ārstēšanas vadlīnijām. Zāles iekļaušanai Kompensējamo zāļu sarakstā var pieteikt ikviens zāļu ražotājs vai izplatītājs, norādot attiecīgā medikamenta cenu.

Saņemot kompensējamās zāles vai medicīniskās ierīces ar 100% kompensāciju, aptiekā jāpiemaksā 0,71 euro par katru recepti. Šis maksājums nav jāveic par receptēm, kas izrakstītas bērniem līdz 18 gadu vecumam, ja zāļu aptiekas cena ir līdz 4,27 euro, un trūcīgajām personām. Kompensējamo zāļu recepte ir derīga 90 dienas.

Individuālā kompensācija

Pieejama ar ārstu konsilija lēmumu:

- ja pacientam nepieciešamas zāles, taču slimības diagnoze nav iekļauta atbilstošos normatīvos aktos un slimības ārstēšanā bez konkrēto zāļu lietošanas nevar uzturēt pacienta dzīvības funkcijas. Šajā gadījumā neapmaksā medicīniskās ierīces;
- ja pacienta slimības diagnoze ir iekļauta normatīvos aktos, bet Kompensējamo zāļu sarakstā nav iekļautas zāles un medicīniskās ierīces šīs diagnozes ārstēšanai.⁴

⁴ Diagnozei jābūt iekļautai 31.10.2006. MK noteikumu Nr. 899 1. pielikumā.

Lai saņemtu zāles vai medicīnisko ierīci individuālā kārtā, Nacionālajā veselības dienestā jāiesniedz ārstu konsilija lēmums par šo nepieciešamību un pacienta iesniegums ar lūgumu kompensēt vajadzīgās zāles vai medicīnisko ierīci.

Zāļu un medicīnisko ierīču iegādes izdevumus individuālā kārtā valsts apmaksā ne vairāk kā 14 228,72 euro apmērā vienam pacientam 12 mēnešu periodā. Ja zāles ir dārgākas, cenas starpību var segt pacients, trešā persona vai zāļu vairumtirgotājs. Ja zāļu vai medicīnisko ierīču lietošana jāturpina pēc 12 mēnešu perioda, Nacionālajā veselības dienestā jāiesniedz jauns pacienta iesniegums un ārstu konsilija lēmums.

Reto slimību zāļu valsts programma

Reto slimību pacientam zāļu terapiju šīs programmas ietvaros apsver tikai tad, ja laboratoriski un/vai klīniski ir apstiprināta retas slimības diagnoze (diagnoze ar ORPHA kodu), ievērojot slimības diagnostiskos kritērijus un balstoties uz labas prakses vadlīnijām, un tad, ja nevar nodrošināt nepieciešamo ārstēšanu Kompensējamo zāļu saraksta un individuālās kompensācijas ietvaros.

Par piemērotu specifisku zāļu terapiju lemj ārstējošais ārsts, kas organizē konsiliju, iesaistot nepieciešamos speciālistus. Speciālistu konsilijs, ņemot vērā terapijas uzsākšanas kritērijus, pieņem lēmumu par specifisku ārstēšanu un tās ilgumu, norāda pacienta stāvokļa izvērtēšanas biežumu un principus.

Ja zāles ir iekļautas reto slimību programmā⁵

Ārstējošais ārsts speciālists:

- sagatavo dokumentus – konsilija lēmumu, specifiskas ārstēšanas uzsākšanas/atcelšanas kritērijus, ārstēšanas shēmu, norāda zāļu devas un apjomus vienam gadam konkrētam pacientam;
- iesniedz dokumentus RSKC;
- tiek gatavots zāļu iepirkums.

Ja zāles nav iekļautas reto slimību programmā

1. Ārstējošais ārsts speciālists:

- informē zāļu ražotāju/izplatītāju par nepieciešamību iekļaut jaunas zāles reto slimību programmā;
- sagatavo dokumentus – konsilija lēmumu, specifiskas ārstēšanas uzsākšanas/atcelšanas kritērijus, ārstēšanas shēmu, norāda zāļu devas un apjomus vienam gadam konkrētam pacientam;
- iesniedz dokumentus RSKC.

5 28.08.2018. MK noteikumu Nr. 555 9. pielikums.

2. Zāļu ražotājs/izplatītājs:

- iesniedz Zāļu valsts aģentūrā (ZVA) rakstisku iesniegumu par zāļu farmakoekonomisko izvērtēšanu un iekļaušanu kādā no kompensācijas sarakstiem;
- ZVA veic izvērtēšanu par zāļu iekļaušanu KZS;
- ja zāles NEVAR iekļaut KZS un to izmaksas pārsniedz individuālo kompensācijas apjomu – 14 228,72 eur, RSKC organizē Zāļu komisiju, kas lemj par jaunas diagnozes un zāļu iekļaušanu Reto slimību programmā;
- apstipriņoša Zāļu komisijas lēmuma gadījumā tiek organizēta zāļu iegāde.

Pirms specifisko zāļu lietošanas ārstējošais ārsts informē pacientu vai tā likumisko pārstāvi par gaidāmo terapeitisko efektu, blakusparādībām un kādos gadījumos terapiju var pārtraukt. Pacients vai tā likumiskais pārstāvis rakstiski apliecina, ka ir par to informēti.

Pacientiem, kas saņem zāles Reto slimību programmas ietvaros, veic regulāru novērošanu, balstoties uz pamata klīniskajiem izmeklējumiem, lai sekotu slimības gaitai un ārstēšanas efektivitātei. Lielākoties vienu reizi gadā rīko atkārtotu ārstu konsiliju, lai izvērtētu terapijas efektivitāti. Pēc ārsta ieskatiem tos var rīkot biežāk.

Zāles klīnisko pētījumu ietvaros

Mūsdienās zinātnieki nepārtraukti meklē jaunus veidus retu slimību ārstēšanai. Klīniskos pētījumus veic, lai atklātu vai pārbaudītu zāļu klīnisko un farmakoloģisko darbību, noteiktu zāļu nevēlamās blakusparādības un pētītu to uzsūkšanos organismā, metabolismu un izvadīšanu. Iespējams, ārsts var jums piedāvāt iesaistīties kādā klīniskā pētījumā, kurā izmēģina zāles retu slimību ārstēšanai. Vairāk par klīniskajiem pētījumiem sk. Ceļveža 27. lpp.

Rūpīgi izvērtējiet, vai klīniskais pētījums ir reģistrēts, kurā pētījuma fāzē jums piedāvā iesaistīties, kādi ir jūsu riski un ieguvumi. Izlasiet visus informatīvos materiālus un izrunājiet ar ārstu neskaidrības.

Zāles līdzjutības programmās

Līdzjutības programmās pieejamās zāles ir tās, par kurām iesniegts reģistrācijas pieteikums Eiropas Zāļu aģentūrā (EMA) vai par kurām veic klīnisko izpēti. Tās paredzētas lietošanai pacientiem ar hronisku vai ļoti novājinošu slimību un pacientiem, kuru slimība ir dzīvību apdraudoša un ko nevar ārstēt ar jau reģistrētām zālēm. Šo zāļu dāvinātājam jānodrošina programmā iekļautie pacienti ar Līdzjutības zālēm bez maksas un pēc zāļu reģistrācijas, līdz faktiskai zāļu pieejamībai kompensācijas sistēmas ietvaros.⁶

6 Sk. ZVA mājas lapas sadaļā “Industrijai” – “Zāļu reģistrācijas apliecību īpašnieki” – “Pirms reģistrācijas” – “Zāles lietošanai līdzjutības dēļ”, <https://www.zva.gov.lv/lv/industrijai/zalu-registracijas-apliecibu-%0Aipasniki/pirms-registracijas/zales-lietosanai-lidzjutibas-del>

Zāles par ziedotāju līdzekļiem

Dažkārt dārgas, specifiskas zāles un medicīniskās ierīces, ko valsts neapmaksā, pacientiem palīdz iegādāties labdarības un pacientu organizācijas, rīkojot ziedojumu akcijas.

Šis nav ilgtermiņa risinājums un var palīdzēt atsevišķos gadījumos salīdzinoši neilgu laiku.

Ja zāles nav pieejamas aptiekā

Ja Latvijā reģistrētās zāles nav pieejamas un tās ir vajadzīgas ārstniecībā, ZVA izsniedz atļauju neregistrētu zāļu ievešanai un izplatīšanai. Par zāļu piegādes pārtraukumu var ziņot ZVA mājas lapas sadaļā “Zāļu piegādes pārtraukumi un eksporta ierobežojumi”.

Ziņojiet Zāļu valsts aģentūrai, ja izrakstītie medikamenti nav pieejami aptiekā. Aptiekai kompensējamo zāļu sarakstā iekļautās zāles jāspēj piegādāt 24 stundu laikā no pieprasījuma. Ja tas nav iespējams, aptieka ziņo ZVA par zāļu nepieejamību.

Zāļu blakusparādības jeb blaknes

Šī ir kaitīga un nevēlama organisma reakcija, ko izraisa zāļu lietošana. Ne visiem cilvēkiem, kas lieto zāles, rodas blakusparādības. Zāļu lietošanas instrukcijā parasti norāda iespējamo blakņu biežumu. Blaknes var būt dažādas – tas atkarīgs no lietoto zāļu īpašībām un cilvēka organisma īpatnībām.

Pastāstiet savam ārstam vai farmaceitam par visām blakusparādībām, kas jums radušās, – arī par tām, kas minētas zāļu aprakstā! Par blaknēm varat ziņot arī Zāļu valsts aģentūrai.

Ja, lietojot zāles, jums vai jūsu tuviniekam ir aizdomas par zāļu blakusparādībām, sniedziet Zāļu valsts aģentūrai blakusparādību ziņojumu un konsultējieties ar savu ārstu vai farmaceitu, lai saņemtu ieteikumus par turpmāko šo zāļu lietošanu. Ziņojiet arī par veselības traucējumiem, kas rodas, zāles lietojot neatbilstoši instrukcijā norādītajam (pārdozēšana, nepareiza lietošana, ļaunprātīga lietošana).⁷

Zāļu efektivitātes trūkums arī var būt blakne, par ko vajag ziņot ZVA.

Kas ir medicīniska ierīce?

Medicīniska ierīce ir jebkurš instruments, aparāts, mehānisms, priekšmets vai materiāls, arī ierīces lietošanas datorprogramma, ko izmanto ārstniecībā slimību diagnostikai, profilaksei, novērošanai, ārstēšanai, sāpju remdēšanai un kompensēšanai ievainojumu vai

⁷ Ziņot par blaknēm var ZVA mājas lapā www.zva.gov.lv

sakropļojumu gadījumos, cilvēka anatomijas vai fizioloģisko procesu pētīšanai, aizvietošanai vai pārveidošanai.

Par jebkuru ar medicīniskas ierīces lietošanu saistītu negadījumu vai potenciālu negadījumu ierīces lietotājam trīs dienu laikā pēc negadījuma jāziņo ZVA un jāinformē ražotājs vai ierīces izplatītājs.

TEHNISKIE PALĪGLĪDZEKĻI

- Pārvietošanās palīgierīces
- Pašaprūpes palīgierīces
- Palīgīdzekļi māsasaimniecībai un telpu pielāgošanai
- Protezēšanas-ortozēšanas tehniskās palīgierīces
- Alternatīvās komunikācijas tehniskās palīgierīces
- Pašaprūpes palīgierīces bērniem
- Pārvietošanās palīgierīces bērniem
- Ortopēdiskie apavi
- Elpošanas tehniskie palīgīdzekļi

Tehnisko palīgīdzekli var saņemt:

- visu grupu invalīdi un bērni invalīdi līdz 18 gadu vecumam;
- cilvēki, kuriem tehniskais palīgīdzeklis nepieciešams, lai mazinātu/novērstu funkcionālo mazspēju;
- cilvēkiem ar prognozējamu invaliditāti, kuriem palīgīdzeklis paredzēts individuālajā rehabilitācijas plānā;
- cilvēki ar anatomiskiem defektiem protēzes vai ortopēdiskos apavus.

Valsts finansētu tehnisko palīgīdzekli izsniedz, neņemot vērā pacienta ekonomiskos un dzīves apstākļus.

Lai saņemtu tehnisko palīgīdzekli

1. Ārsts speciālists izsniedz atzinumu par tehniskā palīgīdzekļa nepieciešamību.
2. Pacients aizpilda iesniegumu par palīgīdzekli un iesniedz ārsta atzinumu un savu iesniegumu Vaivaru Tehnisko palīgīdzekļu centrā.

3. Vaivaru Tehnisko palīglīdzekļu centrs novērtē pacienta funkcionālās spējas, izgatavo palīglīdzekli vai organizē tā iegādi, pielāgošanu, lietošanas apmācību, remontu.

Tehnisko palīglīdzekļu katalogs: <https://www.vtpc.lv/lv/paliglidzeklu-katalogs>

Informācija par izsniegšanu: <https://www.vtpc.lv/lv/tehnisko-paliglidzeklu-izsniegšana>

Iesniegums un ārsta atzinuma veidlapa: www.vtpc.lv

Ja VDEĀK ir norādījusi medicīniskas indikācijas speciāli pielāgota vieglā automobiļa iegādei un transporta izdevumu kompensēšanai, cilvēki ar invaliditāti var saņemt transportlīdzekļa pielāgošanas pakalpojumu par valsts budžeta līdzekļiem. Šādā gadījumā īpaši pielāgotajam automobilim ir tehniskā palīglīdzekļa funkcija.

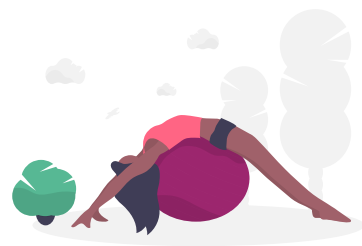
Cilvēkiem ar redzes un dzirdes invaliditāti tehniskos palīglīdzekļus (tiflotehniku un surdotehniku) nodrošina Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība.

REHABILITĀCIJA

Medicīniskā rehabilitācija

Šī rehabilitācija ir vajadzīga, lai atjaunotu funkcionālās spējas un saglabātu tās esošajā apjomā. Valsts apmaksā rehabilitāciju ar fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta vai rehabilitologa nosūtījumu:

- bērniem invalīdiem;
- bērniem un pacientiem ar funkcionāliem ierobežojumiem pēc neatliekamās medicīniskās palīdzības;
- pacientiem ar prognozējamu invaliditāti;
- ilgstoši slimojošiem pacientiem darbspējīgā vecumā.

Bērņus un pieaugušos ar retām slimībām uz valsts apmaksātu medicīnisko rehabilitāciju NRC “Vaivari” var nosūtīt arī pediātrs/internists ar kompetenci retajās slimībās, ārsts ģenētiķis un Reto slimību kabineta neirologs.

Par ambulatoro rehabilitāciju jāmaksā līdzmaksājums. No tā atbrīvoti bērni līdz 18 gadu vecumam, I grupas invalīdi, trūcīgie un mazturīgie.

Lai saņemtu valsts apmaksātu medicīnisko rehabilitāciju

1. Ģimenes ārsts:

- izvērtē pacienta stāvokli;
- nosūta pie rehabilitologa vai fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta ambulatorai konsultācijai.

2. Rehabilitologs vai fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts:

- izvērtē pacienta stāvokli un medicīniskās indikācijas;

- izstrādā medicīniskās rehabilitācijas plānu;
- izsniedz nosūtījumu valsts apmaksātas medicīniskās rehabilitācijas saņemšanai.

Maksas medicīniskā rehabilitācija

Maksas rehabilitācijas piedāvājums ir plašs un atšķirīgs pakalpojumu un izmaksu ziņā. Veselības aprūpes iestādes piedāvā jau izstrādātas rehabilitācijas programmas un veido individuālus rehabilitācijas plānus, balstoties uz pacienta vajadzībām.

Medicīniskā rehabilitācija norit fizikālās un rehabilitācijas ārsta vai rehabilitologa uzraudzībā. Pirms uzsākt rehabilitāciju, laikus konsultējieties ar jūsu retās slimības ārstu speciālistu un saņemiet viņa ieteikumus par veselības uzlabošanu.

Sociālā rehabilitācija

Šī ir sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošana un uzlabošana, kas var saīsināt darbnespējas periodu un saglabāt darba spējas. Sociālā rehabilitācija var ietvert sociālā darbinieka, psihologa, fizioterapeita, ergoterapeita konsultācijas. To organizē Sociālās integrācijas valsts aģentūra (SIVA): www.siva.gov.lv.

Līdz 21 dienu ilgu sociālās rehabilitācijas kursu var saņemt:

- personas ar funkcionāliem traucējumiem darbspējīgā vecumā;
- strādājošie ar funkcionāliem traucējumiem pēc darbspējīgā vecuma;
- politiski represētās personas;
- Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieki un cietušie;
- personas ar prognozējamo invaliditāti darbspējīgā vecumā;
- strādājošie ar prognozējamo invaliditāti pēc darbspējīgā vecuma.

Personas ar funkcionēšanas traucējumiem var saņemt 14 dienu ilgu sociālās rehabilitācijas kursu pēc valsts apmaksātas medicīniskās rehabilitācijas pabeigšanas stacionārā vai dienas stacionārā. Sociālai rehabilitācijai var pieteikties 2 mēnešu laikā pēc medicīniskās rehabilitācijas pabeigšanas.

Lai saņemtu sociālo rehabilitāciju

- Ārstniecības iestāde izrakstā rekomendē sociālās rehabilitācijas pakalpojumu;
- Ģimenes ārsts sniedz atzinumu par pacienta veselības stāvokli;
- Nepieciešama VDEĀK apstiprināta individuālā rehabilitācijas plāna kopija, ja pakalpojums ir personai ar prognozējamu invaliditāti;
- Persona iesniedz sociālā dienestā iesniegumu par sociālo rehabilitāciju un speciālistu atzinumus;
- Sociālais dienests novērtē personas spējas un nosūta dokumentus SIVA;
- SIVA pieņem lēmumu par pakalpojuma piešķiršanu un nosūta to personai un sociālajam dienestam 1 mēneša laikā.

Cilvēkiem ar invaliditāti un prognozējamu invaliditāti SIVA piedāvā profesionālās piemērotības noteikšanu un profesionālo rehabilitāciju – iegūt profesionālo vidējo vai pirmā

līmeņa augstāko izglītību. Vairāk informācijas SIVA mājas lapas sadaļā “Cilvēkiem ar invaliditāti”.

SIVA pakalpojumu saraksts pieejams šeit: <https://www.siva.gov.lv/aktualitates.html>. Redzes un dzirdes invalīdu sociālo rehabilitāciju nodrošina Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība.

Psihosociālā rehabilitācija

Šis rehabilitācijas veids palīdz cilvēkam un tā ģimenei novērst emocionālo spriedzi, panākt savstarpēju psihoemocionālu atbalstu un veicina cilvēka reintegrāciju sabiedrībā. Rehabilitācijas programmās iesaista ārstus, fizioterapeitus, mākslas terapeitus. Psihosociālo rehabilitāciju par valsts līdzekļiem personām ar onkoloģisku slimību nodrošina biedrība "Dzīvības koks" un paliatīvā aprūpē esošiem bērniem – Bērnu paliatīvās aprūpes biedrība.

SOCIĀLIE PABALSTI UN PAKALPOJUMI

Valsts sociālā palīdzība un pakalpojumi

Invaliditātes pensija

Cilvēkiem ar retām slimībām, kuriem noteikta invaliditāte saskaņā ar VDEĀK lēmumu, piešķir invaliditātes pensiju līdz vecuma pensijas piešķiršanas vecumam. Invaliditātes pensijas apmērs ir atkarīgs no veiktajām sociālajām apdrošināšanas iemaksām un apdrošināšanas stāža. Kad iestājies vecuma pensijas laiks, piešķir vecuma pensiju, kas nedrīkst būt mazāka par iepriekš saņemto invaliditātes pensiju.

Jūs varat vienlaicīgi būt darba ņēmējs/komersants/pašnodarbinātais un saņemt invaliditātes pensiju.

Atbalsts ģimenēm ar bērnu invalīdu

Bērna ar invaliditāti vecāki vai likumiskie pārstāvji var saņemt piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta.

Īpašas kopšanas pabalsts

To piešķir bērniem un pieaugušajiem ar invaliditāti, ja VDEĀK sniedzis atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību ļoti smagu funkcionēšanas ierobežojumu gadījumā, kad ir vajadzīga 24 stundu aprūpe.

Pabalstu transporta izdevumu kompensācijai piešķir bērniem un pieaugušajiem ar invaliditāti un aprūtinātu pārvietošanos, ja VDEĀK sniedzis atzinumu par medicīniskām indikācijām vieglā auto pielāgošanai un pabalsta saņemšanai transporta izdevumiem.

Ja invaliditāte noteikta pirmreizēji, iesniegumi par pabalstu piešķiršanu jāiesniedz jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļā:

- personiski;
- elektroniska dokumenta formā;
- aizpildot veidlapas un nosūtot pa pastu uz VSAA.

Vairāk informācijas: www.vsaa.lv

Psihologa konsultācijas 10 reizes var saņemt bērns un viņa vecāki/likumiskie pārstāvji, ja bērnam ir noteikta pirmreizēja invaliditāte. Konsultācijas var izmantot 1 gada laikā pēc invaliditātes piešķiršanas. Lai saņemtu pakalpojumu, jāvēršas dzīvesvietas sociālajā dienestā. Jūs varat izvēlēties pakalpojuma sniedzēju vai izmantot sociālā dienesta piedāvāto speciālistu.

Asistenta pakalpojumu izglītības iestādē līdz 40 stundām nedēļā, un ja ir VDEĀK atziņums par īpašas kopšanas nepieciešamību, var saņemt:

- bērni ar invaliditāti no 5-18 gadiem;
- pieaugušie ar I, II invaliditātes grupu.

Lai saņemtu asistenta pakalpojumu, jāiesniedz iesniegums izglītības iestādē. Informācija par pakalpojumu Izglītības un zinātnes ministrijas mājas lapas www.izm.gov.lv sadaļā “Pedagogiem” – “Asistenta pakalpojumu saņemšana izglītības iestādē”.

Vairāk par valsts atbalstu: www.lm.gov.lv/lv/infografikas

Pašvaldību sociālā palīdzība un pakalpojumi

Katra pašvaldība nosaka, kādu papildu atbalstu sniedz saviem iedzīvotājiem, un to norāda pašvaldības saistošajos noteikumos. Atbalsta sniegšanu organizē pašvaldību sociālie dienesti.

Lai saņemtu pašvaldības palīdzību, jūs vai jūsu ģimenes pilnvarotā persona vēršas savas deklarētās dzīvesvietas sociālajā dienestā ar iesniegumu un citiem dokumentiem (piemēram, izziņu par ienākumiem), nepieciešamības gadījumā aizpilda iztikas līdzekļu deklarāciju. Iesniegumu un deklarāciju var aizpildīt sociālajā dienestā ar tā darbinieku atbalstu.

Sociālo atbalstu sniedz:

- ģimenēm ar bērniem, audžuģimenēm, aizbildņiem;
- cilvēkiem, kas aprūpē kādu ģimenes locekli;
- cilvēkiem ar invaliditāti;
- personām, kas sasniegušas pensijas vecumu;
- personām ar garīga rakstura traucējumiem;
- citām personām, kurām nepieciešams atbalsts.

Krīzes situācijā trūcīgām ģimenēm un cilvēkiem pamatvajadzību nodrošināšanai (ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība) var piešķirt pabalstu garantētā minimālā ienākumu (GMI) līmeņa nodrošināšanai un/vai dzīvokļa pabalstu.

Asistenta pakalpojums, lai nodrošinātu ārpus mājokļa aktivitātes līdz 40 stundām nedēļā:

- bērniem ar invaliditāti no 5–18 gadiem, ja ir VDEĀK atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību;
- pieaugušajiem ar I, II invaliditātes grupu, ja ir VDEĀK atzinums par asistenta pakalpojuma nepieciešamību pašvaldībā.

Cilvēks vēršas pašvaldības sociālajā dienestā ar iesniegumu par asistenta pakalpojumu. Jūs pats varat izvēlēties pakalpojuma sniedzēju.

Aprūpe mājās

Ja jums nepieciešama aprūpe dzīvesvietā, sociālais dienests izvērtē, kā to var nodrošināt ar jums kopā dzīvojošie ģimenes locekļi. Sociālais dienests var sniegt jūsu tuviniekiem, kas jūs aprūpē, psiholoģisko un konsultatīvo atbalstu.

Ja dzīvojat viens vai jūsu tuvinieki nevar sniegt jums aprūpi vecuma, veselības stāvokļa vai nodarbinātības dēļ, jums ir tiesības saņemt pašvaldības organizētu sociālo aprūpi.

Atelpas brīdis

Bērniem ar funkcionāliem traucējumiem pieejams īslaicīgas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums. Tā ir diennakts sociālā aprūpe, kas atslogo piederīgos un mazā pacienta ģimenes. Atelpas brīdis nodrošina audzinātāju, speciālo pedagogu, sociālo darbinieku, medmāsu, kas veic bērna aprūpi, attīsta pašapkalpošanās iemaņas un sociālās prasmes, palīdz saskarsmē, organizē brīvā laika pavadīšanu.

Lai saņemtu sociālos pakalpojumus

1. Sociālajā dienestā jāiesniedz:

- iesniegums, norādot problēmu un tās vēlamos risinājumus;
- ārstējošā ārsta izziņa par bērna veselības stāvokli un funkcionālo spēju traucējumu smagumu;
- psihiatra atzinums par speciālo (psihisko) kontrindikāciju neesamību, ja pakalpojums nepieciešams bērnam ar garīgās attīstības traucējumiem.

2. Sociālais dienests pieņem lēmumu par pakalpojuma sniegšanu un sagatavo nosūtījumu pakalpojuma sniedzējam.

SOCIĀLIE PABALSTI UN PAKALPOJUMI RĪGAS IEDZĪVOTĀJIEM

Pašvaldība nodrošina sociālos pakalpojumus personām, kas deklarējušas savu pamata dzīvesvietu Rīgā un kurām saskaņā ar sociālā darba speciālista veiktu individuālo vajadzību un sociālo resursu novērtējumu nepieciešams noteikta veida sociālais pakalpojums/sociālie pakalpojumi.

Sociālos pabalstus vai sociālos pakalpojumus persona/tās likumiskais pārstāvis pieprasa Rīgas Sociālajā dienestā. Ja atrodaties ārstniecības iestādē, tad jāvēršas pie šīs iestādes sociālā darbinieka. Rīgas iedzīvotājiem ir tiesības uz visiem pakalpojumiem, kas minēti Ceļveža 20.-22. lpp.

Sociālos pabalstus un sociālos pakalpojumus var saņemt:

- pilngadīgas personas ar garīga vai fiziska rakstura traucējumiem;
- personas, kas sasniegušas pensijas vecumu;
- bērni un pieaugušie ar invaliditāti;
- ģimene, kurā ir bērns ar funkcionāliem traucējumiem;
- ģimene – bērna, viena no bērna vecākiem vai aizbildņa slimības gadījumā;
- nepilna ģimene;
- daudzbērnu ģimene;
- cilvēki, kuriem vajag atbalstu atveseļošanās laikā;
- cilvēki darbnespējas laikā;
- cilvēki ar atkarībām;
- bērni ar uzvedības traucējumiem;
- ģimenes ar bērniem, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi.

Rīgas iedzīvotāji var saņemt šādu **sociālo palīdzību**:

- pabalsts aizbildnim;
- pabalsts aizgādnim;
- pabalsts krīzes situācijā;
- pabalsts izglītības ieguves atbalstam;
- pabalsts sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai;
- pabalsts veselības aprūpei.

Pabalstu veselības aprūpei var saņemt pēc ģimenes/personas ienākumu un materiālā stāvokļa izvērtēšanas. To nodrošina Rīgas iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem, sniedzot materiālu atbalstu veselības aprūpei. Piemēram, pabalsts pacienta līdzmaksājuma segšanai, pabalsts kompensējamo zāļu sarakstā iekļauto zāļu un medicīnisko ierīču iegādei, pabalsts inkontinences līdzekļu un/vai urīnceļu katetru iegādei, ja personai to apmaksā kompensējamo zāļu un medicīnisko ierīču saraksta ietvaros.

Rīgas iedzīvotāji var saņemt šādus **sociālos pakalpojumus**:

- sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus institūcijā (ilgstoša sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija pieaugušajiem, īslaicīga sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija pieaugušajiem un bērniem);
- sociālās aprūpes pakalpojumi dzīvesvietā (aprūpe mājā – palīdzība sadzīvē, aprūpētās dzīvesvietas pakalpojums, pavadonis-asistents, “drošības pogas” pakalpojums, silto pusdienu piegāde);
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumi institūcijā (krīzes centrs, īslaicīgas uzturēšanās mītne);
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumi dzīvesvietā (specializētās darbnīcas, grupu mājas (dzīvokļi), atbalsta ģimenes un uzticības personas pakalpojums).

Aprūpe mājās nodrošina pamatvajadzību apmierināšanu, palīdzību mājas darbos un personiskajā aprūpē, ja jums ir objektīvas grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ. Aprūpes mājās pakalpojumu var saņemt arī materiāla atbalsta veidā.

Krīzes centrs nodrošina profesionālu psihosociālu palīdzību krīzes situācijās un sociālo prasmju un spēju novērtēšanu un attīstīšanu.

Krīzes tālruņa pakalpojumu var saņemt ikviens, kas vērsies pēc šādas palīdzības.

Specializēto darbnīcu pakalpojums nodrošina speciālistu atbalstu personām darbspējīgā vecumā darba prasmju un iemaņu attīstīšanā.

Atelpas brīdis ir īslaicīgas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums institūcijā bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Tas ietver sociālās aprūpes un rehabilitācijas pasākumu kopumu – sociālā aprūpe, uzraudzība, ēdināšana, fiziskās aktivitātes, pašaprūpes un sociālo prasmju attīstīšana, brīvā laika pavadīšana.

Dienas centrs nodrošina sociālo prasmju attīstību, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas, mākslas un mākslinieciskās pašdarbības nodarbības, klientu un viņu tuvinieku līdzdalību sociālo problēmu risināšanā, atbalsta un pašpalīdzības grupu darbību.

Pensijas vecuma cilvēki un cilvēki ar I, II grupas invaliditāti, kurus nevar nodrošināt ar nepieciešamo sociālo aprūpi un pakalpojumiem dzīvesvietā, pakalpojumu var saņemt pilngadīgo aprūpes institūcijā.

Nodarbinātības atbalsts personām ar invaliditāti nodrošina individuālās konsultācijas un speciālistu atbalstu grupā, lai cilvēkus ar invaliditāti iedrošinātu strādāt un palīdzētu atrast piemērotu darbu, nepieciešamības gadījumā – veidot kontaktu ar potenciālo darba devēju. Klientiem ir pieejama informācija par darba tirgu, izvēlētās profesijas pieprasījumu, izglītības iespējām. Pakalpojumu veic “Invalidu un viņu draugu apvienība “Apeironi”.

Kontakti

Rīgas Sociālais dienests:

Baznīcas iela 19/23 (1. stāvs), Rīga, LV-1010

Informatīvais tālrunis: 67105048

Rīgas domes Labklājības departamenta bezmaksas informatīvais tālrunis 80005055.

Zvanot pa bezmaksas informatīvo tālruni var saņemt informāciju par sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem Rīgas pilsētā.

Vairāk informācijas: www.ld.riga.lv sadaļās “Sociālā palīdzība” un “Pakalpojumi”.

Portāla www.latvija.lv meklēšanas lodziņā ierakstot nepieciešamo pabalsta vai pakalpojuma veidu, var atrast informāciju ar sociālā atbalsta aprakstu, nosacījumiem, kontaktiem.

PALIATĪVĀ APRŪPE

Paliatīvā aprūpe ir visaptveroša to pacientu, kuru izārstēšana vairs nav iespējama, aprūpe. Šajā gadījumā svarīga ir sāpju un citu simptomu mazināšana, sociālo, psiholoģisko un garīgo problēmu kontrole. Šī aprūpe ir starpdisciplināra un ietver pacientu un viņa ģimeni, nodrošinot pacientam nepieciešamās vajadzības neatkarīgi no vietas, kur viņš atrodas (mājās vai slimnīcā). Paliatīvās aprūpes uzdevums ir saglabāt labāko iespējamo dzīves kvalitāti, līdz iestājas pacienta nāve.

Paliatīvo aprūpi pacientiem var nodrošināt stacionārā un ambulatori – ģimenes ārsta uzraudzībā mājās vizīšu laikā.

Par pakalpojumu paliatīvās aprūpes kabinetā jāveic pacienta līdzmaksājums. Līdzmaksājumu neveic iedzīvotāji, kas no tā atbrīvoti. Par paliatīvās aprūpes pakalpojumu slimnīcā vai mājās pacienta līdzmaksājums nav jāmaksā.

Lēmumu par paliatīvo aprūpi pieņem ģimenes ārsts vai ārstējošais ārsts speciālists. Ārstējošais ārsts var sasaukt ārstu konsiliju, ja pacienta ārstēšana ir sarežģīta un nepieciešama dažādu jomu speciālistu viedoklis, lai lemtu par pacienta iekļaušanu paliatīvajā aprūpē.

Vairāk par paliatīvo aprūpi Veselības ministrijas mājas lapā:

www.vm.gov.lv/lv/tava-veseliba/paliativa_aprupe/

Stacionārā paliatīvā aprūpe

To nodrošina 10 dienas vienā slimības epizodē:

- pēc citiem stacionāriem ārstniecības pakalpojumiem, ja ārstējošais ārsts, izvērtējot pacienta veselības stāvokli, sniedz atzinumu, ka nepieciešama paliatīvā palīdzība;

- ja ģimenes ārsts vai ārsts speciālists ir izvērtējis pacienta veselības stāvokli un sniedz nosūtījumu pirmreizējai vai atkārtotai paliatīvās aprūpes saņemšanai slimnīcā.

Stacionāro paliatīvo aprūpi nodrošina:

- Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca
- Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
- Daugavpils reģionālā slimnīca
- Jēkabpils reģionālā slimnīca
- Rēzeknes slimnīca
- Vidzemes slimnīca
- Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca

Ambulatorā paliatīvā aprūpe

To organizē ģimenes ārsts, kurš nozīmē vajadzīgās zāles, t.sk. pretsāpju, izraksta nosūtījumus pie veselības aprūpes speciālistiem, arī pie paliatīvās aprūpes speciālista (valsts apmaksāta konsultācija ar nosūtījumu). Ģimenes ārsta kompetencē ir veikt visas manipulācijas, lai mazinātu slimības fiziskās, psihiskās, eksistenciālās, garīgās un sociālās izpausmes:

- kompensējamo medikamentu izrakstīšana (spēcīgas pretsāpju zāles var būt arī opiāti u.c.);
- atsāpināšana un izgulējumu kopšana;
- pasākumi elpas trūkuma, asiņošanas u.c. gadījumu mazināšanai;
- brūču kopšana;
- diētas plāna izstrāde/pārskatīšana;
- pacienta un viņa tuvinieku izglītošana.

Mājas vizītes

Ģimenes ārsts vai speciālists paliatīvās aprūpes pacientam var nozīmēt aprūpes pakalpojumus mājās, ja pacientam ir pārvietošanās traucējumi, kuru dēļ nevar ierasties ārstniecības iestādē. Papildus var nozīmēt saņemt mājās citus veselības aprūpes pakalpojumus, piemēram, vitālo rādītāju kontroli, klizmu, izmeklējumus. Detalizētu aprakstu par aprūpi mājās sk. Ceļveža 10.-11. lpp.

Paliatīvās aprūpes kabineti

Latvijā ir trīs paliatīvās aprūpes kabineti. Palīdzību bērniem nodrošina BKUS un Liepājas reģionālā slimnīca, pieaugušajiem – Daugavpils reģionālā slimnīca.

Bērnu paliatīvā aprūpe ir visaptveroša aprūpe bērniem ar progresējošām hroniskām slimībām, kuriem radikālas ārstēšanas iespējas ir izsmeltas. Bērnu paliatīvās aprūpes pakalpojumi:

- ģimenes ārsta mājas vizītes;
- veselības aprūpe mājās, t.sk. medicīniskā rehabilitācija;
- multidisciplināras komandas pakalpojumi paliatīvās aprūpes kabinetos;
- stacionārā aprūpe.

Lai bērns saņemtu medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus mājās:

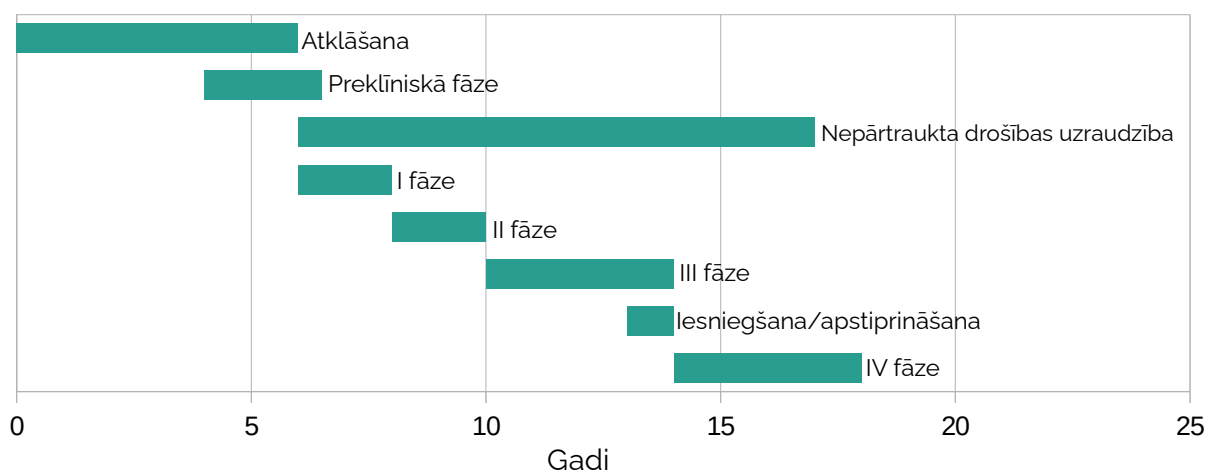
1. Bērnam jābūt BKUS Paliatīvās aprūpes kabineta uzskaitē.
2. Vajadzīgs fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta nosūtījums, kuram pievienots medicīniskās rehabilitācijas plāns.

Vairāk par bērnu paliatīvo aprūpi un pieteikšanās: www.palliative.lv, tālr. 67064443, palliative.lv@gmail.com, Vienības gatve 45, Rīga, LV-1004.

KLĪNISKIE PĒTĪJUMI

Klīniskos pētījumos pārbauda jaunu zāļu vai medicīnisko ierīču efektu un pārliecinās par to drošību un iedarbību. Klīniskos pētījumus veic secīgās fāzēs: I – pirmais izmēģinājums uz cilvēkiem, II – izpētes fāze, III – apstiprinājuma fāze, IV – pēc-apstiprinājuma fāze. Ja pētījuma gaitā novēro nopietnas blakusparādības, pētījumu pārtrauc.

Klīnisko pētījumu fāžu secība un ilgums

I fāze – noskaidro, vai zāles ir drošas lietošanai cilvēkiem.

Drīkst uzsākt tikai tad, kad ir sekmīgi veikti laboratorijas izmēģinājumi ar dzīvniekiem. Pēta zāļu devas, ievadišanu un blakusparādību risku. Iesaista 5-10 veselus brīvprātīgos.

II fāze – pēta, vai zāles iedarbojas.

Noskaidro labāko drošības un efektivitātes līdzsvaru, saņemot atšķirīgu zāļu devu vai izmantojot atšķirīgu lietošanas veidu. Turpina novērot blakusparādības un citas reakcijas. Piedalās 15-50 brīvprātīgie pacienti ar vienu pētāmo diagnozi. Pacientus ārstē, izmantojot to metodi un devu, kas pierādīta kā drošākā un efektīvākā pētījuma I fāzē.

Retu slimību gadījumā dažiem pētījumiem ir tikai viena – apvienota I un II fāze. Tā notiek, ja ir ierobežots pētījuma dalībnieku skaits. Šajā gadījumā vienlaikus ar drošības apsvērumiem vērtē arī zāļu efektivitāti.

III fāze – salīdzina, vai jaunais medikaments ir labāks par jau esošām zālēm.

Nejauši iedalītām pacientu grupām salīdzina jauno zāļu drošību un efektivitāti ar esošu ārstēšanas standartu vai *placebo* (produktu, kurā nav aktīvās vielas). Šī fāze parasti ir ilgāka par I un II fāzes pētījumu. Dalībnieku skaits 150–1000, biežāk izplatītu slimību gadījumā – līdz 3000.

Jaunu zāļu apstiprināšana.

Jaunu zāļu pieteikumu iesniedz apstiprināšanai, kad pētījuma III fāze (reizēm II fāze) pierāda jauno zāļu efektivitāti un drošumu, pieņemamu blakusparādību risku salīdzinājumā ar esošo standarta terapiju. Eiropas Zāļu aģentūra pārbauda pētījumu rezultātus un lemj par atļauju lietot zāles vai norāda, ka nepieciešami papildu pētījumi.

IV fāze – novēro plašākas lietošanas efektivitāti pēc zāļu apstiprināšanas.

Pēta devu efektivitāti, drošību ilgtermiņā, zāļu ietekmi uz organismu, retākas blakusparādības, citus aspektus, piemēram, ietekmi uz pacienta dzīves kvalitāti. Visdrošākā pētījumu fāze, jo zāles jau ir izpētītas un tās lieto salīdzinoši daudz pacienti.

Ja apsverat iespēju piedalīties zāļu klīniskajā pētījumā

Rūpīgi izvērtējiet:

- vai pētījums ir oficiāli reģistrēts: www.clinicaltrialsregister.eu/ctr-search/search;
- kurā pētījuma fāzē jums piedāvā iesaistīties;
- kādi ir jūsu riski un ieguvumi dalībai pētījumā.

Pirms piekrist dalībai, vienmēr izlasiet visus informatīvos materiālus, izrunājiet ar pētnieku vai ārstu neskaidrības un uzdodiet jūs interesējošos jautājumus. Pirms lēmuma pieņemšanas jūs droši varat paņemt informatīvos materiālus uz mājām un pārrunāt dalību pētījumā ar tuviniekiem, draugiem un ārstējošo ārstu.

Informācijā par pētījumu jābūt aprakstītiem iespējamajiem riskiem, ieguvumiem un detalizētai pētījuma norisei. Jūs varat uzdot papildu jautājumus pētījuma īstenotājiem:

- cik daudz laika prasīs dalība pētījumā?
- vai būs nepieciešami papildu slimnīcas apmeklējumi?
- vai ņems jūsu bioloģiskos paraugus (asinis, urīns)?
- vai veiks papildu izmeklējumus?
- kādus datus par jūsu veselību iegūs un apstrādās?
- vai pētījumā izmantos *placebo*, radot iespēju, ka nesaņemsiet zāles?

Pētījumu galvenais mērķis ir izstrādāt jaunas zāles, kas palīdzēs pacientiem nākotnē. Liela daļa pētījumu nesniedz individuālu ieguvumu tā dalībniekiem, taču piedalīšanās pētījumā ir nesavtīgs un vērtīgs ieguldījums medicīnas attīstībā. Atsevišķi pētījumi var sniegt arī individuālus ieguvumus tā dalībniekiem, piemēram, papildu izmeklējumus, padziļinātu veselības stāvokļa novērošanu, iespēju izmēģināt jaunu ārstēšanu, ja līdz šim pieejamās zāles nav efektīvas. Šos aspektus ir svarīgi izvērtēt, pirms pieņemt lēmumu par dalību pētījumā.

Ja piekritīsit dalībai, pētnieks lūgs jūs parakstīt **informētās piekrišanas veidlapu**. Pirms parakstīšanas izlasiet to! Informētajai piekrišanai ir jābūt parakstītai divos eksemplāros, un jums ir jāsaņem viens eksemplārs. **Rūpīgi glabājiet parakstīto informētās piekrišanas veidlapu, jo tā satur svarīgu informāciju par jūsu dalību pētījumā!**

Jums ir tiesības pārtraukt dalību pētījumā jebkurā laikā. Pieņemot šo lēmumu, konsultējieties ar pētniekiem vai ārstu, kas novēro jūs pētījuma laikā, par to, kas jādara, lai pētāmo zāļu lietošanas pārtraukšana neradītu nelabvēlīgas sekas.

Jums vienmēr ir tiesības sazināties ar pētījumu ētikas komiteju, Zāļu valsts aģentūru un Datu valsts inspekciju, ja rodas jautājumi vai bažas par pētījuma norisi.

Aptaujas un citi pētījumi

Speciālisti un pacientu organizācijas regulāri vāc datus par dažādām tēmām (dzīves kvalitāte, sociālie, emocionālie rādītāji, slimības slogs, aprūpes pieejamība). Šie dati ir svarīgi, jo palīdz izprast slimības gaitu un ietekmi. Tas ļauj pierādīt, ka nepieciešamas izmaiņas aprūpes organizācijā. Sekojiet līdzī informācijai pacientu organizācijās un piedalieties aptaujās!

Cilvēkiem ar retu slimību un viņu tuviniekiem ir iespēja pieteikties starptautiskā *RareBarometer* pētījumu panelī un regulāri piedalīties aptaujās. Aptaujas meklējiet: <https://www.eurordis.org/voices/lv>

ĀRSTNIECĪBAS RISKA FONDS

Veselības inspekcija (VI) izskata atlīdzības pieprasījumus un pieņem lēmumus par atlīdzības izmaksām no Ārstniecības riska fonda. Iesniegums Ārstniecības riska fondā jāiesniedz ne vēlāk kā 2 gadu laikā no kaitējuma atklāšanas dienas, taču ne vēlāk kā triju gadu laikā no tā nodarīšanas dienas.

Pacients vai viņa likumīgais pārstāvis/mantinieks var lūgt atlīdzību par:

- pacienta dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu), kuru ar savu darbību vai bezdarbību nodarījušas ārstniecības personas vai ko radījuši apstākļi ārstniecības laikā;
- izdevumiem, kas saistīti ar ārstniecību, ja tā bija nepieciešama, lai novērstu vai mazinātu ārstniecības personas vai apstākļu ārstniecības laikā nodarītā kaitējuma nelabvēlīgās sekas pacienta dzīvībai vai veselībai.

Pacients šajā procesā var pārstāvēt sevi pats, pilnvarot savā vietā citu personu vai pieaicināt pārstāvi (advokātu, juristu).

Kas var vērsties Ārstniecības riska fondā?

- Pacients, kura veselībai ir nodarīts kaitējums;
- pacienta pārstāvis – bērna vecāks, ja pacients ir nepilngadīgs; pilnvarots pārstāvis (uzrādot pilnvaras oriģinālu), pacienta mantinieks, ja pacients ir miris (uzrādot apliecību par laulātā mantas daļu vai mantojuma apliecību).

Iesniegumam jāpievieno:

- medicīniskie dokumenti, kas attiecas uz sūdzību un ir pacienta rīcībā;
- pilnvara (jāiesniedz vai jāuzrāda oriģināls), ja pacientu pārstāv cita persona;
- ja pacients ir miris, mantojuma apliecība vai apliecība par laulātā mantas daļu (jāiesniedz vai jāuzrāda oriģināls);
- ja lūdz atlīdzināt ārstniecības izdevumus, kas veikti veselībai nodarītā kaitējuma novēršanai/mazināšanai, pie iesnieguma pievieno:
 - ārstniecības izdevumu deklarāciju (veidlapa);
 - ārstniecības izdevumu čekus vai kvītis;
 - medicīnas dokumentus, kas pamato saņemtos veselības aprūpes pakalpojumus, zāļu vai medicīnas ierīču iegādi (ārstniecības iestādes izraksts/epikrīze, ārsta speciālista atzinums, recepte).

Cik ilgi notiek iesnieguma izvērtēšana?

Atlīdzības prasījumu izskata un lēmumu pieņem 6 mēnešu laikā no brīža, kad Veselības inspekcija saņēmusi atlīdzības prasījumu. Ja ir jāizvērtē papildu dokumenti un informācija, lēmuma pieņemšanas termiņu var pagarināt līdz 1 gadam.

Maksimālais atlīdzības apjoms ir 142 290 eiro par nodarīto kaitējumu pacienta dzīvībai vai veselībai, t.sk. morālo kaitējumu. Atlīdzība par ārstniecības izdevumiem – līdz €28 460.

Atlīdzību izmaksā:

- pacientam;
- pacienta nāves gadījumā – viņa mantiniekam proporcionāli mantojuma daļai, ja ir iesniegta apliecība par laulātā mantas daļu vai mantojuma apliecība;
- nepilngadīgā pacienta likumiskajam pārstāvim.

Kā notiek iesnieguma izvērtēšana?

- VI pārbauda, vai ir iesniegti visi dokumenti un ievēroti Pacientu tiesību likumā noteiktie termiņi (iesniegums iesniegts ne vēlāk kā divu gadu laikā no kaitējuma atklāšanas dienas, taču ne vēlāk kā triju gadu laikā no tā nodarīšanas dienas).
- VI veic ekspertīzi un nosaka pacienta dzīvībai vai veselībai nodarītā kaitējuma esību vai neesību, kaitējuma sekas un apmēru.
- VI pieņem lēmumu par atlīdzības izmaksāšanu vai atteikumu izmaksāt atlīdzību. Lēmumu par atlīdzības izmaksāšanu VI nosūta NVD atlīdzības izmaksai.

Kontakti

Iesniegumu un citus dokumentus iesniedz Veselības inspekcijā, Klijānu ielā 7, LV-1012. Iesniegumu var iesniegt klātienē, pa pastu vai elektroniski uz e-pastu ar drošu elektronisko parakstu (ja nav pievienoti dokumentu oriģināli).
VI informatīvais tālrunis 67081600, e-pasts: vi@vi.gov.lv.

VESELĪBAS PAKALPOJUMI EIROPAS SAVIENĪBĀ

EVAK – Eiropas veselības apdrošināšanas karte

EVAK dod tiesības ES, EEZ valstu un Šveices iedzīvotājiem saņemt valsts apmaksātu **neatliekamo veselības aprūpi** tādā pašā apjomā, kādā tā ir nodrošināta attiecīgās dalībvalsts iedzīvotājiem.

EVAK ir nepieciešama, ja dodaties ceļojumā, viesos pie tuviniekiem, komandējumā un citos braucienos ārpus Latvijas. EVAK karte noderēs, ja strādājat un dzīvojat citā valstī un ierodaties Latvijā.

EVAK izsniedz bez maksas, un tā ir derīga 3 gadus. EVAK saņemšanas veidlapu var aizpildīt klātienē NVD, nosūtīt pa pastu uz NVD, nosūtīt elektroniski parakstītu uz NVD e-pastu, veidlapu var aizpildīt elektroniski portālos www.eveseliba.gov.lv vai www.latvija.lv. Ja pats nevarat ierasties pakal EVAK, to jums nosūta ierakstītā vēstulē.

Pakalpojumu saņemšana Eiropā

Reizēm cilvēkiem ar retu slimību vajadzīgos pakalpojumus (diagnostiku, ārstēšanu u.c.) nevar nodrošināt Latvijā un palīdzība jāmeklē ārvalstīs. Vispirms vajadzētu vienoties ar savu ārstu speciālistu, vai ir nepieciešama un iespējama ārstniecība citā ES dalībvalstī, Norvēģijā, Islandē, Lihtenšteinā (EEZ) vai Šveicē. Pēc tam vajag atrast piemērotu ārstniecības iestādi, kas var jūs uzņemt un sniegt kvalitatīvu pakalpojumu.

Latvijas iedzīvotāji var saņemt atlīdzību par ārstēšanos atbilstoši tiem tarifiem, kas ir spēkā Latvijā. Svarīgi ir aprēķināt iespējamās izmaksas, kas būs jāsedz no personīgajiem līdzekļiem.

NVD nepiešķir naudas līdzekļus jums personīgi un neveic tiešus maksājumus ārstniecības iestādei. Sazinieties ar NVD, lai saņemtu informāciju par nepieciešamajiem dokumentiem.

Veidlapas S1 un S2 ir apliecinājumi tiesībām uz plānveida ārstēšanu, kas jums būs nepieciešami, saņemot pakalpojumus ārzemēs.

S2 veidlapa

Lai saņemtu plānveida veselības aprūpes pakalpojumus citā ES, EEZ valstī vai Šveicē (dalībvalsts), ir jāsaņem NVD atļauja, ko noformē kā S2 veidlapu. Tā jāsaņem pirms doša-

nās uz plānoto ārstēšanos. S2 veidlapa nav jātulko, jo tas ir vienota parauga dokuments visās dalībvalstīs.

NVD ir tiesības pieprasīt, lai persona iesniedz dalībvalsts ārstniecības iestādes apstiprinājumu, ka, pamatojoties uz S2 veidlapu, nodrošinās plānoto veselības aprūpes pakalpojumu. S2 veidlapa ir kā garantijas vēstule, kas apliecina – Latvija norēķināsies ar dalībvalsti, kurā jums sniegs plānveida veselības aprūpes pakalpojumu. NVD neapmaksās ceļa izdevumus, profesoru honorārus, ārstēšanos paaugstināta komforta palātā, uzturēšanās izmaksas līdzbraucējam un citus blakus izdevumus.

NVD izsniedz S2 veidlapu:

- ja pacientam ir tiesības saņemt no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus;
- ja nepieciešamo veselības aprūpes pakalpojumu finansē no Latvijas valsts budžeta;
- ja iesnieguma izskatīšanas laikā neviena no ārstniecības iestādēm Latvijā, ar kuru valstij ir noslēgts līgums, nevar nodrošināt nepieciešamo pakalpojumu, un par to ir saņemts pamatots ārstniecības iestādes atzinums;
- ja veselības aprūpes pakalpojums ir nepieciešams, lai novērstu **dzīvības funkciju vai veselības stāvokļa neatgriezenisku pasliktināšanos**, ņemot vērā pacienta veselības stāvokli izvērtēšanas brīdī un paredzamo slimības attīstību;
- ja nepieciešamo plānveida veselības aprūpes pakalpojumu nesniegs klīnisku pētījumu ietvaros un neizmantos eksperimentālu ārstniecības tehnoloģiju.

Ar S2 veidlapu NVD apmaksās konkrētu veselības aprūpes pakalpojumu – tikai to manipulāciju, kas ir norādīta veidlapā.

Piemēram, ja S2 izsniegta operācijai, tad apmaksās tikai šīs operācijas tehnisko pusi, nevis slimnīcā pavadīto gultas dienu skaitu pirms vai pēc operācijas, izmeklējumus un ārstu vizītes pēc operācijas, fizioterapeita pakalpojumus, stacionāra medikamentus, intensīvās terapijas nodaļā pavadīto laiku, ja tas ir ilgāks par šai operācijai standarta gadījumā paredzēto laiku, nesegs augsti kvalificētu konsultantu, viesprofesoru konsultācijas.

Lai saņemtu veselības aprūpi ārzemēs

1. Ārstu konsilijs lemj un izsniedz atzinumu, vai pacientam ir nepieciešama ārstniecība ārvalstīs.
2. Ārvalstu ārstniecības iestāde rakstiski apstiprina, ka veselības aprūpes pakalpojumu konkrētajam pacientam sniegs, pamatojoties uz S2 veidlapu.
3. NVD pieņem lēmumu, vai izsniegt S2 veidlapu.
4. Pozitīva lēmuma gadījumā pacients dodas uz ārvalstīm saņemt ārstniecības pakalpojumu.
5. Pacients iesniedz S2 veidlapu ārstniecības iestādei ārvalstīs (svarīgi saglabāt kopiju!).

S1 veidlapa

S1 veidlapa apliecina jūsu (un/vai jūsu ģimenes locekļu) tiesības saņemt veselības aprūpes pakalpojumus un ļauj jums reģistrēties veselības aprūpei, ja dzīvojat vienā no ES, EEZ dalībvalstīm vai Šveicē, bet esat apdrošināts citā dalībvalstī. Veidlapu izsniedz katrai personai atsevišķi.

S1 veidlapa obligāti jāreģistrē dalībvalstī, kur jūs pastāvīgi dzīvojat vai uzturaties komandējuma laikā. Reģistrācija jāveic atbilstošā dalībvalsts institūcijā. Iestādes nosaukumu un adresi var uzzināt NVD. Bez reģistrācijas dalībvalstī S1 veidlapa nav derīga! Ārstniecības pakalpojumus neapmaksās no Latvijas valsts budžeta, ja veidlapa nebūs reģistrēta vai tās termiņš beidzies.

NVD izsniedz S1 veidlapu **darba ņēmējam**:

- ja esat darba ņēmējs vai pašnodarbinātais Latvijā, bet pastāvīgi dzīvojat citā dalībvalstī;
- ja strādājat pie Latvijas darba devēja vai esat pašnodarbinātais, kas nosūtīts uz laiku veikt savus darba pienākumus citā dalībvalstī (nosūtīts komandējumā);
- S1 veidlapu izsniedz uz laiku, kas nepārsniedz komandējuma beigu termiņu. Lai šajā gadījumā izsniegtu S1, ir jābūt veiktām sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām.

Nosacījumi komandētajam darbiniekam:

- dodoties uz citu dalībvalsti, ir jābūt reģistrētam kā sociāli apdrošinātai personai Latvijā (jāsaņem no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras A1 sertifikāts „Sertifikāts par sociālās drošības tiesību aktiem, kas piemērojami sertifikāta saņēmējam”);
- jābūt nosūtītam strādāt ar Latvijas darba devēja rīkojumu;
- citā dalībvalstī jāstrādā īslaicīgi (ne ilgāk par 24 mēnešiem);
- visā nosūtījuma periodā jāsaņem tieša saikne ar darba devēju, kas jūs nosūtījis (ir jāveic pienākumi darba devēja uzdevumā).

NVD izsniedz S1 veidlapu **pensijas saņēmējam** (nelaimes gadījuma darbā, vecuma, invaliditātes, arodslimības, apgādnieka zaudējuma pensija, izdienas pensija):

- ja saņemat pensiju tikai no Latvijas, bet pastāvīgi dzīvojat citā dalībvalstī;
- ja saņemat pensiju no Latvijas un no citas dalībvalsts, bet jūsu apdrošināšanas periods, saskaņā ar kuru ir aprēķināta pensija, Latvijā ir lielāks nekā citā dalībvalstī, un jūsu pastāvīgā dzīvesvieta ir citā dalībvalstī, nevis Latvijā;
- gadījumā, ja jums pensija ir piešķirta uz noteiktu laiku, tad S1 veidlapu izsniedz uz termiņu līdz piešķirtās pensijas beigu datumam (jūsu pastāvīgai dzīvesvietai jābūt citā dalībvalstī).

Pensijas saņēmējam S1 veidlapu neizsniegs, ja pensijas saņēmēja deklarētā dzīvesvieta ir Latvijā. Visos šajos gadījumos jums ir jāziņo Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei par savu pastāvīgo dzīvesvietu citā dalībvalstī.

NVD izsniedz S1 veidlapu **bezdarbniekam**:

- kas saņem bezdarbnieka pabalstu un vēlas šajā laikā doties darba meklējumos uz citu ES, EEZ dalībvalsti vai Šveici;
- ja spēkā ir U2 veidlapa "Tiesību uz bezdarbnieka pabalstu saglabāšana";
- S1 veidlapu var saņemt tikai uz laiku, kamēr saņemat bezdarbnieka pabalstu.

NVD izsniedz S1 veidlapu **ģimenes loceklim**:

- Latvijā nodarbinātai vai pašnodarbinātai personai, vai pensijas saņēmēja ģimenes loceklim – laulātajam, aizbildnībā vai aizgādībā esošai personai, kas ir šīs personas apgādībā;
- ja Latvijā nodarbinātai vai pašnodarbinātai personai, vai pensijas saņēmējam ir ģimenes locekļi, kas nestrādā un nesaņem pensiju nevienā dalībvalstī, viņi var saņemt S1 veidlapu uz savu dzīvesvietu citā dalībvalstī vai doties līdzī nosūtītajam (komandētajam) darbiniekam.

Detalizēta informācija NVD mājas lapas www.vmnvd.gov.lv sadaļā "Veselības aprūpe ES".

Recepšu izmantošana ārvalstīs

Ar ārsta izsniegto recepti papīra formā var iegādāties zāles ES dalībvalstīs, Norvēģijā, Islandē, Šveicē un Lihtenšteinā. Ārzemēs nevar iegādāties narkotiskās, psihotropās zāles un narkotiskos analgētiskos līdzekļus. Ja ES dalībvalstī iegādājaties Latvijā kompensējamās zāles, jums ir iespēja saņemt šo izdevumu apmaksu tajā apmērā, kādā zāles ir kompensētas Latvijā.

Ja veselības aprūpe apmaksāta no personīgajiem līdzekļiem

Ja esat ārstējušies ES, EEZ dalībvalstī vai Šveicē un pakalpojumi ir apmaksāti no personīgajiem līdzekļiem, NVD jāiesniedz:

- iesniegums ar personas datiem, kontaktadresi, tālruni, informācija, kurā valstī saņemti veselības aprūpes pakalpojumi, jānorāda iemesls, kāpēc veselības pakalpojumi saņemti ārvalstīs;
- maksājumu dokumenti, pēc kuriem var identificēt maksātāju;
- veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēja izsniegtie dokumenti ar norādēm par pakalpojumiem, laika posmu, kad notika ārstēšanās, izmantoto pakalpojumu cenām un citu nepieciešamo informāciju;
- ģimenes ārsta vai speciālista izsniegts nosūtījums, ja saņemts plānveida veselības aprūpes pakalpojums;
- apliecinājums, ka persona nav apdrošināta citas valsts sociālās sistēmas ietvaros.

Bērnu tiesības uz veselības aprūpi ES

Ar Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas ārstu konsilija atzinumu bērniem veikto laboratorisko izmeklējumu (pacienta materiālu) var nosūtīt uz citu ES, EEZ dalībvalsti vai Šveici. Šo izmeklējumu apmaksā valsts. Tas var noderēt diagnozes precizēšanai un gadījumos, kad mūsu valstī nav atbilstošu tehnoloģiju izmeklējuma izpildei.

Eiropas References tīkli

Eiropas references tīkli (ERN) ir inovatīva pārrobežu sadarbības platforma 24 slimību jomās, kas apvieno Eiropas speciālistus retu, maz izplatītu un sarežģītu slimību diagnostikā un ārstēšanā, tostarp no Latvijas. Speciālistiem ERN sniedz plašas tālākizglītības iespējas. ERN izmanto, ja ir problemātiski noteikt diagnozi vai pieņemt lēmumu par turpmāko ārstēšanas taktiku. To parasti organizē ārsti un ERN koordinatori, izmantojot īpašu platformu un telemedicīnas rīkus, īstenojot starptautiskus ārstu virtuālos konsilijus.

Latvijas ārsti un centri, kas sadarbojas ar ERN, atrodami *Orphanet* mājas lapas www.orpha.net/national/LV-LV/ sadaļā “Eiropas References Tīkli”.

ERN meklēšanas rīks Eiropas komisijas mājas lapas sadaļā “Sabiedrības veselība” – “European Reference Networks”, sk. https://ec.europa.eu/health/ern/networks_lv.

PRAKTISKI PADOMI ĀRSTNIECĪBAS PAKALPOJUMU SAŅEMŠANAI ĀRZEMĒS

Svarīgi visā procesā iesaistīt kādu, kas labi sazinās angļiski vai vāciski, saprot gan runu, gan rakstus svešvalodā.

Divpadsmit ieteikumi

1. Pirms doties uz ārvalstīm, sakārtojiet visu nepieciešamo dokumentāciju, laikus iesniedziet dokumentus iestādēs un saņemiet atbildes un apstiprinājumus, kas varētu noderēt ārzemēs.
2. Jautājiet savam ārstam, kurus medicīnas dokumentus, izmeklējumu rezultātus un slēdzienus jātulko angļiski vai citā svešvalodā.
3. Uzziniet ārstniecības pakalpojuma izmaksas. Tās vēlams saņemt no ārzemju ārstniecības iestādes finanšu nodaļas rakstiski (e-pastā).
4. Aprēķiniet iespējamus izdevumus sev un pavadošajai personai:
 - ceļojuma apdrošināšana (visu risku ietveršana);
 - nokļūšana turp un atpakaļ;
 - transports ārzemēs;

- speciālais aprīkojums (ratiņkrēsls, skābekļa koncentrators, gulta, citas palīgierīces un to nomas maksa Latvijā/ārvalstī);
- naktsmītne tuviniekam un jums (ambulatora pakalpojuma gadījumā vai, ja kāda diena jāpavada ārpus klīnikas);
- ikdienas izdevumi (ēšana, higiēnas, saimniecības preces);
- neplānotas izmaksas (slimību gadījumi ir komplikēti, nevar zināt, kāda aprūpe būs vajadzīga);
- medicīnas dokumentu tulkošana (ja nepieciešams).

5. Apsveriet sliktāko scenāriju – īpaši smagas retas slimības gadījumā, kad gaidāma sarežģīta operācija dzīvības glābšanas nolūkā. Tāpēc ir lietderīgi apdrošināt pacienta dzīvību – vismaz minimāli ceļojuma apdrošināšanas apjomā, ko piedāvā tūrisma firmas vai apdrošināšanas uzņēmumi.

6. EVAK – saņemiet to sev un pavadošajai personai.

7. Izmantojot interneta meklēšanas rīkus, atrodiat piemērotu naktsmītņi – hosteli, viesnīcu, *Bed and Breakfast*, *Airbnb*. Uzziniet, vai klīnikā ir viesnīcas pakalpojums tuviniekiem, sazinieties ar ārvalstu ticīgo kopienām, kas var palīdzēt ar mitekli, lūdziet atbalstu draugiem un paziņām, kas strādā vai dzīvo attiecīgajā valstī.

8. Saņemot ārstniecības pakalpojumu, vienmēr jautājiet par nākamajiem soļiem jūsu ārstēšanā. Interesējieties, kur atrodas konkrēti kabineti, ārsti, izmeklējumu nodaļas un kas jādara, lai pareizi un ātri saņemtu ikvienu manipulāciju.

9. **Neparakstiet dokumentus par ārstēšanos vai tās izmaksām, ja nesaprotat to saturu! Neparakstiet dokumentus uzreiz pēc ārstnieciskās manipulācijas vai operācijas un, ja jūsu veselības stāvoklis nav atbilstošs dokumentu satura izpratnei.** Jums ir tiesības atsācīties no dokumentu parakstīšanas, lai rūpīgi ar tiem iepazītos kopā ar personu, kas labi pārvalda svešvalodu.

Piemēram, jūs esat tikko atvests no intensīvās terapijas nodaļas vai pamostaties pēc narcozes un jums vajag atpūtu, vai arī jums tikko veikts izmeklējums, pēc kura emocionāli un fiziski nejūtaties pietiekami stabili.

10. Vienmēr konsultējieties par visu parakstāmo dokumentu saturu ar savu tuvinieku vai personu, kas jūs pavada. Ja jums līdzās nav atbilstoša palīga, sazinieties ar Latvijas vēstniecības darbiniekiem attiecīgajā valstī. Viņi sniegs jums labu padomu un palīdzēs pārvarēt valodas barjeru.

11. Kad izrakstāties no stacionāra vai arī, kad ir veikti nepieciešamie ambulatorie izmeklējumi, pārlicinieties un pārjautājiet, vai visi pakalpojumi tiks apmaksāti, pamatojoties uz izsniegto NVD veidlapu, un jums personīgi nav jāsedz izmaksas.

12. Ja jums par ārstniecības pakalpojumiem lūdz papildu maksu, vienmēr uzziniet detaļzētu informāciju, par ko to prasa. Ja nepiekrītat maksājumam vai nesaprotat, par ko jāmaksā, – vaicājiet, vai sākotnējais līgums paredz šo pakalpojumu saņemšanu un apmaksu.

NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU ATBALSTS

Pacientu organizācijas nodarbojas ar atbalsta sniegšanu, pacientu un viņu tuvinieku informēšanu un izglītošanu. Galvenais pacientu biedrību uzdevums ir pacientu interešu pārstāvība. Tā veicina tiesisku, efektīvu, caurspīdīgu un iekļaujošu veselības aprūpes sistēmu, nodrošina informācijas apriti un sadarbību starp pacientiem, nevalstiskajām organizācijām un valsts institūcijām.

Latvijas Reto slimību alianse

www.retasslimibas.lv, +371 29 157 967, alianse@retasslimibas.lv

- Informatīvie materiāli un telefona konsultācijas
- Atbalsts dalīborganizācijām, sadarbība ar citām pacientu organizācijām
- Informācija par normatīvo regulējumu un veselības pakalpojumu saņemšanas kārtību

Latvijas Hemofilijas biedrība

www.hemofilija.lv, +371 29 157 967, info@hemofilija.lv

- Izglītojoši materiāli par iedzimtiem asins recēšanas traucējumiem (hemofiliju, Villebranda slimību, retiem faktoru un trombocītu deficītiem), simptomu atpazīšanas rīki
- Konsultācijas veselības pakalpojumu un zāļu pieejamībā
- Pacientu interešu pārstāvība

Pulmonālās hipertensijas biedrība

www.phlatvia.lv, +371 26 720 675, info@phlatvia.lv

- Konsultācijas par pulmonālo hipertensiju, zāļu apmaksu, veselības pakalpojumiem
- Izglītojoši materiāli par diagnozi, fizioterapiju, ārstēšanu
- Pacientu interešu pārstāvība

Latvijas Cistiskās fibrozes biedrība

www.cistiskafibroze.lv, +371 29 161 629, cistiskafibroze.lv.info@gmail.com

- Izglītojošas konferences, semināri, pasākumi par cistisko fibrozi (CF)
- Emocionālais atbalsts vecākiem, kuru bērniem ir CF, un pacientiem ar CF
- Atbalsta sniegšana palīgīdzekļu nodrošināšanā, ko nefinansē valsts

Reto slimību biedrība CALADRIUS

+ 371 26 521 921

- Gošē slimība, mukopolisaharidoze, Reta sindroms, Kaudenas sindroms, Kabuki sindroms, iedzimts centrālais hipoventilācijas sindroms, mitohondriopātija, neiروفиброматоze, Marfāna sindroms, *Myasthenia gravis* u.c. retas slimības
- Atbalsts reto slimību pacientiem veselības aprūpes pieejamībā

Biedrība “Ģenētiski pārmantoto slimību pacientiem un līdzcilvēkiem „Saknes””

www.saknes.lv, +371 26 139 341, info@saknes.lv

- Izglītojoši un informatīvi pasākumi un materiāli par ģenētiski pārmantotām slimībām, to diagnosticēšanu, ārstniecību un pacientu aprūpes iespējām
- Pacientu interešu pārstāvība

Biedrība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām “Motus Vita”

www.motusvita.lv, +371 29 571 904, motus.vita@gmail.com

- Atbalsts tehnisko palīglīdzekļu saņemšanā cilvēkiem ar neiromuskulārām slimībām
- Radošas nodarbības un psiholoģiskais atbalsts
- Sadzīves jautājumu risināšana cilvēkiem ar invaliditāti

Latvijas Spinālās muskuļu atrofijas biedrība

+371 29 536 928, smabiedriba@gmail.com

- Konsultācijas par spinālo muskuļu atrofiju, tās ārstēšanu, palīglīdzekļiem, rehabilitāciju

Latvijas Osteogenesis Imperfecta biedrība

oilatvia@gmail.com

- Izglītojoši pasākumi par trauslo kaulu slimību (OI)
- Informatīvi materiāli
- Emocionālais atbalsts vecākiem, īpaši jaunajiem vecākiem, kuru bērnam ir OI

Teodora Jura fonds

www.teodorajurafonds.lv, +371 22844298, teodorajurafonds@gmail.com

- Atbalsta grupas vecākiem, kuru bērniem ir reta neiroloģiska slimība
- Izglītojoši un atbalsta semināri vecākiem ar bērniem, kuriem ir invaliditāte

Dauna sindroma biedrība

Facebook: @dauna.sindroms, ds-biedriba@inbox.lv

- Vecāku atbalsta un informācijas grupa

PKU Fonds Latvija

Facebook: @Pku Fonds Latvija, +371 29 363 415, pkufondslatvija@gmail.com

- Fenilketonūrijas pacientu tiesību un interešu aizsardzība
- Izglītojoši, informatīvi un atbalsta pasākumi
- Labdarības nometnes un meistarklases fenilketonūrijas pacientiem

Latvijas Spina Bifida un Hidrocefālijas biedrība

+371 26 424 265, spinabh@gmail.com

- Informācijas un pieredzes apmaiņa *spina bifida* un hidrocefālijas jomā
- Medicīnisko, sociālo, integrācijas problēmu risināšana bērniem un pieaugušajiem ar īpašām vajadzībām, īpaši ar *spina bifida* un hidrocefāliju
- Ģimeņu atbalsta grupas
- Starptautiska sadarbība ar līdzīgām organizācijām

Latvijas Kaulu, locītavu un saistaudu slimnieku biedrība

Facebook: @reimatik, +371 29824155, klssb.riga@gmail.com

- Informatīvi un izglītojoši pasākumi, izdevumi un aktivitātes kaulu, locītavu un saistaudu slimību slimniekiem
- Telefona konsultācijas “pacients-pacientam”
- Fizisko aktivitāšu un radošo nodarbību grupas, pacientu skola Rīgā un reģionos

KUR MEKLĒT INFORMĀCIJU?

Latvijas Reto slimību alianse ir vienīgā nevalstiskā organizācija Latvijā, kas apvieno reto slimību pacientu organizācijas un pārstāv vairāk nekā 100 000 cilvēku ar retām slimībām un viņu tuvinieku intereses nacionālā un starptautiskā līmenī. Nodarbojamies ar interešu pārstāvību politiku izstrādē un darba grupās Latvijā un starptautiski, veidojam informatīvus materiālus, atbalstām reto slimību organizācijas, sadarbojamies ar pacientu organizācijām, veselības un sociālās jomas profesionāļiem.

LATVIJAS RETO SLIMĪBU
ALIANSE

Latvijas Reto slimību alianse

+371 29 157 967

alianse@retasslimibas.lv

www.retasslimibas.lv

www.facebook.com/retasslimibas.lv

Resursi

EURORDIS (Eiropas Reto slimību organizācija)

www.eurordis.org

Reto slimību portāls

www.orpha.net

Veselības ministrija

www.vm.gov.lv

Nacionālais Veselības dienests

www.vmnvd.gov.lv

Zāļu valsts aģentūra

www.zva.gov.lv

Veselības inspekcija

www.vi.gov.lv

Slimību profilakses un koordinācijas centrs

www.spkc.gov.lv

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

www.bkus.lv

Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca

www.stradini.lv

Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca

www.aslimnica.lv